

**UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA, MARIBOR**

DELO DIPLOMSKEGA SEMINARJA

**Slovenski in evropski zavarovalniški trg
(Slovenian and european insurance market)**

Kandidatka: Iris Šteinbauer
Program: univerzitetni
Študijska usmeritev: Finance in bančništvo
Mentor: prof. dr. Tanja Markovič Hribernik
Študijsko leto: 2010/2011

Maribor, avgust, 2011

2. PREGOVOR

Na slovenskem zavarovalnem trgu se je tudi leta 2009/2010 nadaljeval trend rasti, s čimer se je potrdila vitalnost in v določeni meri tudi odpornost tega trga na posledice globalne finančne krize. Res je, da so zavarovalnice v primerjavi z letom poprej zbrale le za 2,7% več bruto zavarovalne premije, vendar je ob pomembnem padcu splošne gospodarske rasti tudi ta rezultat vzpodbuden. Najbolj so krizo občutile zavarovalnice, ki prodajajo življenjska zavarovanja, saj se je obseg le-teh v primerjavi z letom 2008 zmanjšal za dva odstotka, obenem pa se je v primerjalnem obdobju za 4,8% povečal obseg bruto zavarovalne premije pri premoženjskih zavarovanjih. Ob manjšem porastu škod v primerjavi z letom 2008 so zavarovalnice ohranile ali celo izboljšale finančno stabilnost.

V letu 2008 se je nadaljevalo intenzivno tržno tekmovanje s ciljem povečanja ali prerazdelitve tržnih deležev. Zavarovalnice se zavedajo, kako pomemben je obseg portfelja za uspešno poslovanje. Kljub vsemu je koncentracija slovenskega zavarovalnega trga še vedno izrazita, saj štiri največje zavarovalnice obvladujejo tri četrtine trga. Škode zaradi vremenskih ujm, ki so zaznamovale v preteklosti, so vplivale predvsem na zavedanje zavarovalnic in pozavarovalnic. Zavarovalnice in pozavarovalnici si zato v sodelovanju z ostalimi dejavniki prizadevajo ustrezno prilagoditi ponudbo.

Pozavarovalnicam Sava d.d. in Triglav RE d.d. je v enem letu (2009) uspelo skupno bruto obračunano premijo povečati za 8%, pri čemer padca premije življenjskih zavarovanj za 11,2% pozavarovalnici nista mogli preprečiti. Ker pa se je znesek kosmatih pozavarovalnih odškodnin zmanjšal za dobrih 14%, se je škodni rezultat izboljšal na 65,8%. V pričakovanju napovedanih sprememb v sistemu zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja so se v letu 2009 vrstile živahne razprave in predlogi, ki jih je pripravila in izpostavila zavarovalna stroka. Zavarovalnice se zavedajo, da se nekateri cilji socialne države lažje udejanjajo tudi z njihovim ustreznim odzivom in ponudbo, zato bodo s tovrstnimi dejavnostmi nadaljevale tudi letos. Statistični zavarovalniški bilten je edina slovenska zavarovalniška statistična publikacija, ki lahko ponudi nabor številnih podatkov o razvoju dejavnosti tudi primerljivo z mednarodnim okoljem. Rezultati, ki jih slovenske zavarovalnice in pozavarovalnice dosegaajo v zadnjih letih, so solidni in obetavni.

Slovenska podjetja med katerimi se pojavljajo tudi zavarovalnice, se že povezujejo med seboj, vendar v manjšem številu. Le z združenimi močmi bodo konkurenčna na odprtem evropskem in svetovnem trgu. Združevanje slovenskih finančnih institucij se je razmahnilo šele v zadnjih letih. Proces združevanja so potekali relativno počasi, vendar pa so v zadnjem času opazne velike spremembe na tem področju. Ker pa je konkurenca na evropskem zavarovalniškem trgu zelo velika, bodo slovenske zavarovalnice lahko konkurirale le s skupnimi močmi ali ob pomoči drugih finančnih ustanov. Kar pomeni, da je potrebno razvoj slovenskega zavarovalništva dvigniti na mednarodno raven.

Vse do sedaj prepočasne povezovalne procese je potrebno bistveno pospešiti, saj se v Evropi in v svetu vse bolj izraža potreba po odzivni in povezani zavarovalno- bančni storitvi. Prav tako se spreminjajo tudi varčevalne in zavarovalne navade zavarovancev. Sinergija tovrstnih integracij pa se kaže v koncentraciji kapitala in znanja ter s tem v večjih možnostih doseganja poslovnega uspeha na konkurenčnem mednarodnem trgu.

Kazalo

1. UVOD	5
1.1. Opredelitev področja in opis problema	5
1.2. Cilji in teze diplomskega seminarja	5
1.3. Predpostavke in omejitve dela diplomskega seminarja.....	5
1.4. Predvidene metode dela diplomskega seminarja.....	6
2. ZAKONSKI OKVIR DELOVANJA ZAVAROVALNIC	7
2.1. Zakonodaja	7
2.1.1. Zakon o zavarovalništvu	7
2.1.2. Druga zakonodaja s katero je povezano delovanje zavarovalnic.....	9
2.1.2.1. Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu	9
2.1.2.2. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju	9
2.1.2.3. Zakon o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu.....	10
2.1.2.4. Zakon o finančnih konglomeratih	10
2.2. Agencija za zavarovalni nadzor	10
3. SLOVENSKI ZAVAROVALNIŠKI TRG	12
3.1. Slovensko zavarovalništvo v obdobju 1991-94	12
3.2. Ponudniki storitev na slovenskem zavarovalnem trgu	13
3.3. Kupci storitev na slovenskem zavarovalniškem trgu.....	14
3.3.1. Značilnost pravnih oseb kot kupcev storitev.....	14
3.3.2. Značilnosti fizičnih oseb kot kupcev storitev.....	15
3.4. Režim Solventnosti II	16
3.4.1. Prilagoditve slovenske zakonodaje predlaganim rešitvam Solventnosti II	18
4. ANALIZA TRGA	22
4.1. Položaj slovenske zavarovalne dejavnosti v 2009 v mednarodnem okolju	25
5. ZAVAROVALNIŠKI TRG EU	27
5.1. Zavarovalna dejavnost EU	28
6. MOŽNOST RAZVOJA TRGA ZAVAROVANJ V SLOVENIJI.....	29
6.1. Možne oblike kapitalskih povezav med zavarovalnicami in drugimi finančnimi institucijami	30
6.1.1. Združevanje bank in zavarovalnic	31

6.1.2. Povezovanje zavarovalnic.....	33
6.2. Možne razvojne usmeritve.....	33
6.2.1 Elektronsko zavarovalništvo.....	35
9. SKLEP.....	36
10. POVZETEK, SUMMARY.....	38
11. LITERATURA in VIRI	39
11.1. Literatura.....	39
11.2. Viri	40
12. KAZALO TABEL	42

1. UVOD

1.1. Opredelitev področja in opis problema

Celotni diplomski seminar zavzema opredelitev področja zavarovalništva na Slovenskem trgu in enotnem Evropskem trgu. Raziskala sem razvoj trga zavarovalništva. Prikazala bom bistvene značilnosti zavarovalništva. Prav tako sem skozi tabele, ki prikazujejo statistične podatke o razvoju zavarovalništva, raziskala možnosti razvoja v prihodnje.

Opisala sem tudi, kako so vplivale številne gospodarske spremembe na razvoj izbrane panoge. Primerjala sem razvoj Slovenskega zavarovalniškega trga z Evropskim trgom. Poiskala vpliv najpomembnejših zakonov in uredb na zavarovalništvo. Prav tako sem poiskala in raziskala možne povezave med zavarovalnicami in drugimi možnimi institucijami v Sloveniji in v Evropi. Zavarovalniški trg je zelo širok pojem. Pomembna je povezava s zakonodajo in s tem razvijanje trga s prilagoditvijo številnim letnim zakonskim spremembam. Vemo, da se zakonske spremembe ne samo letno spreminjajo, ampak tudi celo mesečno. V okviru delovanja slovenskih zavarovalnic so številne zakonske spremembe in vstop v Evropsko unijo prinesle številne novosti in spremembe. Želela sem raziskati kakšne so sploh možnosti za razvoj novih oblik zavarovanj v Sloveniji. Slovenski zavarovalniški trg je nujen preobrazbe in novih oblik zavarovanj. Predvsem na področju življenjskih zavarovanj. Prav tako slovenski trg potrebuje izobražene zavarovalne posrednike in agente. Dan danes so zaradi različnih oblik prodaje zavarovanj, premalo cenjeni. Zato bi morali postaviti višje zahteve na področju zaposlitve za posredovanje zavarovanj zavarovancev.

1.2. Cilji in teze diplomskega seminarja

Cilj diplomskega seminarja je skozi njegovo vsebino izpostaviti nadaljnji razvoj zavarovalništva, ki se sooča s pogoji, ki bodo morali biti izpolnjeni za njegovo normalno delovanje v okviru združenega evropskega zavarovalnega tržišča. Problemi, ki se s tem v zvezi pojavljajo, se v glavnem nanašajo na dosedanjo relativno slabšo razvitost slovenske zavarovalne panoge, ki ne more biti na silo in čez noč presežena. V delu bo primerjalno predstavljena raven razvitosti zavarovalništva v Sloveniji. Odpiranje slovenskega trga navzven je zaradi svetovnega trenda nuja, zato bi morale biti aktivnosti, vezane na razvoj zavarovalništva, toliko bolj premišljene, a pravočasne. Prav tako je cilj raziskave kako pospešiti razvoj zakonodaje in določil, ki vežejo različne oblike zavarovanj. Vemo pa, da v Sloveniji to poteka veliko počasneje.

1.3. Predpostavke in omejitve dela diplomskega seminarja

Posebni predpostavki in omejitve v seminarski nalogi ni bilo. Kot omejitev lahko omenim le, da novejša literature o razvoju zavarovalništva še ni oziroma jih je zelo težko pridobiti. Vendar sem si pomagala z tiskano literaturo na internetu. Skozi literaturo sem našla osnovne teze in pojme, ki zajemajo slovenski in evropski zavarovalniški trg. Veliko sem

našla člankov, ki pa predstavljajo le predvidevanja. Evropske tuje spletne strani, ki predstavljajo evropski zavarovalniški trg, pa imajo po večini enake podatke, kot pa slovenski statistični podatki zavarovalniške dejavnosti.

1.4. Predvidene metode dela diplomskega seminarja

Pri izdelavi seminarske naloge se bomo posluževale različne literature in virov, ki podrobneje opredeljujejo razvoj zavarovalništva. S pomočjo domače in tuje literature ter z uporabo interneta sem poskušala najti čim več uporabnega gradiva. Na osnovi zbrane literature si bom, s povzemanjem številnih spoznanj, stališč in sklepov drugih avtorjev, pomagale pri izdelavi diplomskega seminarja. Prav tako si bom pomagala tudi s strokovnimi članki, avtorjev, ki vsakodnevno spremljajo razvoj zavarovalniških trgov po svetu in v Sloveniji. Pomagala si bom tudi z statističnimi podatki Slovenskega zavarovalnega združenja in Agencije za zavarovalni nadzor. Preko tujih statističnih podatkov sem si pomagala z podatki iz statistične evropske baze Cea- Insurance of Europe. Katera predstavlja eno izmed najpomembnejših institucij, ki se ukvarja z raziskavami in analizami zavarovalniških trgov držav članic Evropske unije.

2. ZAKONSKI OKVIR DELOVANJA ZAVAROVALNIC

Osnovni zakon, ki ureja vprašanja, povezana z poslovanjem, nadzorom, ustanavljanjem in prenehanjem zavarovalnic, je Zakon o zavarovalništvu (ZZavar). Zavarovalnice kot gospodarske družbe morajo poslovati tudi v okviru zakonodaje, ki se uporablja za poslovanje gospodarskih družb. Poleg tega so za njihovo poslovanje pomembni še naslednji zakoni: Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu (ZOZP), Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju v prometu (ZZVZZ), ki zavarovalnicam omogoča izvajanje dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja in Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1), ki ureja področje prostovoljnega pokojninskega zavarovanja.

2.1. Zakonodaja

2.1.1. Zakon o zavarovalništvu

ZAKON O ZAVAROVALNIŠTVU (Uradni list RS št. 102/04) pomeni popolno uskladitev pogojev za ustanavljanje, poslovanje, nadzor in prenehanje zavarovalnic z direktivami EU. Zakon določa dve pravnoorganizacijski obliki zavarovalnic (delniško družbo in vzajemno zavarovalnico), določa pogoje za ustanavljanje in opravljanje zavarovalne dejavnosti, ureja njihovo poslovanje in način obvladovanja tveganj ter izvajanja nadzora.

Zakon o zavarovalništvu je osnovni zakon, ki ureja vprašanje v zvezi z ustanavljanjem, poslovanjem, nadzorom in prenehanjem zavarovalnic. Le-ta zavarovalnicam, kot pomembni skupini nedenarnih finančnih institucij, prinaša posebna pravila, poleg tega pa morajo zavarovalnice kot gospodarske družbe poslovati tudi v okviru zakonodaje, ki se uporablja za poslovanje gospodarskih družb na splošno.

Zakon o zavarovalništvu je bil sprejet 27. januarja 2000, ter spremenjen oziroma dopolnjen s pomembnejšimi spremembami v letu 2002, 2004, 2006 (Ur. l. RS, št. 109/06) (ZZavar-UPB2), 2007 (Ur. l. RS, št. 9/07 in 102/07), 2008 (Ur. l. RS, št. 69/08) in 2009 (Ur. l. RS, št. 19/09, 49/09 in 83/09).

S spremembo ZZavar (ZZavar-F), ki je bila objavljena marca 2009, je bila v slovenski pravni red prenesena EU direktiva (2007/44/ES), katere namen je zagotoviti harmonizacijo postopkov pridobitve kvalificiranega deleža v kreditnih institucijah, zavarovalnicah, pozavarovalnicah in investicijskih podjetjih na območju Evropske unije. Ostale spremembe zajemajo možnost enotnega sistema upravljanja ter vzpostavitev registra pooblaščenih aktuarjev.

Z drugo spremembo ZZavar (ZZavar-G), ki je bila objavljena junija 2009, pa so bile opredeljene spremembe, ki se nanašajo na družbo za vzajemno zavarovanje (sklic skupščine in pooblastila za zastopanje). Oktobra 2008 je bil objavljen Sklep o spremembi zneskov za izračun minimalnega kapitala in zneskov zajamčenega kapitala zavarovalnic. Omenjeni sklep je spremenil (povečal) zneske za izračun minimalnega kapitala in zneske

zajamčenega kapitala zavarovalnic navedene v ZZavar, spremenjeni zneski pa veljajo od 1.1.2010 dalje.

V skladu z Zakonom o zavarovalništvu je Agencija pooblaščenca za sprejem podzakonskih predpisov na področju zavarovalništva. Na podlagi te določbe Agencija pripravlja in sprejema podzakonske predpise. Po vsebini lahko podzakonske predpise razdelimo na štiri glavne skupine. Prvo podskupino sestavljajo podzakonski predpisi, ki določajo podrobna pravila za izpolnjevanje standardov glede previdnostnega poslovanja. Opredeljujejo podrobnejša pravila za izračun minimalnega kapitala zavarovalnic, vrste in lastnosti kritnega premoženja, podrobnejša pravila in minimalne standarde za izračun zavarovalno-tehničnih rezervacij, vrednotenje postavk sredstev in obveznosti zavarovalnice, načina izračuna likvidnostih količnikov, zahteve glede izračuna prilagojenih kapitalskih zahtev za nadrejene zavarovalnice ter metodologijo za izračun lastnih deležev zavarovalnice v tabelah maksimalnega kritja (AZN 2010, 3).

Druga podskupina podzakonskih predpisov določa podrobna pravila za poročanje. Pogostost poročanja je odvisna od vrste poročila. Zavarovalnica mora vsako četrletje izračunavati, spremljati in poročati Agenciji o višini kapitala, kapitalskih zahtevah, kapitalski ustreznosti, višini zavarovalno- tehničnih rezervacij, vrednosti, vrsti in razpršenosti kritnega premoženja in naložb, ki niso financirane iz zavarovalno-tehničnih rezervacij, zavarovalno statističnih podatkih, bilančnih in poslovno- izidnih podatkih (AZN 2010, 3).

Podzakonski predpisi, ki določajo pogoje za pridobitev in preizkus strokovnih znanj, potrebnih za opravljanje nalog pooblaščenega aktuarja, sestavljajo tretjo podskupino (AZN 2010, 3).

Četrto podskupino pa sestavljajo podzakonski predpisi, ki določajo podrobnejše pogoje za pridobitev dovoljenja za opravljanje poslov zavarovalnih zastopnikov oziroma posrednikov (AZN 2010, 3).

Zavarovalne posle lahko opravlja zavarovalnica s sedežem v Republiki Sloveniji in podružnica tuje zavarovalnice, če je dobila dovoljenje AZN. Zavarovalnice s sedežem v EU lahko opravljajo zavarovalne posle na podlagi enotnega potnega lista, kar pomeni da morajo imeti dovoljenje domače nadzorne institucije in ne potrebujejo posebnega dovoljenja AZN, temveč morajo slednjo le obvestiti o namenu vstopa na slovenski trg. Opravljanje zavarovalnih poslov življenjskega in premoženjskega zavarovanja v eni pravni osebi ni več dovoljeno, razen v obstoječih zavarovalnicah. Zakon vsebuje posebno poglavje o obvladovanju tveganj, kjer so določena pravila kapitalskih ustreznosti, zajamčenem kritnem premoženju zavarovalnic. Z novelo zakona, ki je bila sprejeta maja 2004, je višina zajamčenega kapitala usklajena z direktivami EU, poleg tega so še bile uvedene določene novosti pri njegovem izračunavanju. Spremenjenim kapitalskim zahtevam so se morale zavarovalnice prilagoditi 20. Marca 2007. Na področju nadzora je predviden zunanji in notranji nadzor (AZN 2010, 4).

Zavarovalnice morajo organizirati notranjo revizijo, ki je samostojna in podrejena upravi. Zunanji nadzor je v rokah AZN, ki je pri svojem delu samostojna. S tem je nadzoru odvzeta strateška politična konotacija in poudarjena njegova strokovna vloga. Natančno je

tudi določen način in časovni termin poročanja zavarovalnic nadzornemu organu. Na podlagi direktiv EU je v novem zakonu odvzet materialni nadzor nad zavarovanimi tarifami in pogoji, razen pri obveznem zavarovanju. Na novo je določena tudi obveznost zavarovalnice o obveščanju zavarovancev o pomembnih podatkih v zvezi z zavarovalno pogodbo (Škufca 2003, 271).

Novi zakon odpira slovenski zavarovalniški trg konkurenci, predvsem zavarovalnicam iz držav članic EU. Z vstopom Slovenije v EU so pri ustanavljanju zavarovalnic pravne osebe iz EU izenačene z domačimi osebami, kar pomeni, da lahko ustanovijo podružnice ali neposredno prodajajo zavarovalne storitve na slovenskem zavarovalniškem trgu. Prav tako so odpravljene omejitve pri pozavarovanju (AZN 2010, 4).

2.1.2. Druga zakonodaja s katero je povezano delovanje zavarovalnic

2.1.2.1. Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu

ZAKON O OBVEZNIH ZAVAROVANJIH V PROMETU (Uradni list RS št. 70/94 in 67/02) ureja zavarovanje potnikov v javnem prometu proti posledicam nesreče in zavarovanje avtomobilske odgovornosti oziroma zavarovanje lastnika vozila, zavarovanje lastnika zrakoplova ali druge letalne naprave in zavarovalne čolna proti odgovornosti za škodo, povzročeno tretjim osebam. Zakon je usklajen z direktivami EU o obveznem zavarovanju avtomobilske odgovornosti. S spremembami leta 2002 so se uskladile tudi višine minimalnih zavarovalnih vsot za primer škode zaradi telesne poškodbe, prizadetega zdravja in smrti. Z vstopom Slovenije v EU so začele veljati še nekatere pravice do neposrednega uveljavljanja zahtev za izplačilo škod in imenovanje pooblaščenecv za likvidacijo škodnih primerov (AZN 2004, 2).

2.1.2.2. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju

ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU (Uradni list RS št. 106/99, 72/00, 124/00, 109/01, 108/02 in 135/03) ureja dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje oseb, ki so vključene v obvezno zavarovanje. Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje predstavlja zbiranje denarnih sredstev na osebnih računih zavarovancev z namenom, da se jim ob dopolniti določene starosti ali v drugih primerih, določenih v pokojninskem načrtu, zagotovijo dodatne pokojnine ali druge pravice. Izvajajo ga lahko v pokojninskem skladi ali zavarovalnice, ki imajo dovoljenje za opravljanje poslov življenjskega zavarovanja. Pokojninski sklad se lahko ustanovi kot vzajemni pokojninski sklad ali pokojninskega družba. Zavarovalnice se lahko pojavljajo v vlogi izvajalk pokojninskih načrtov, ustanoviteljic odprtih in zaprtih vzajemnih pokojninskih skladov ter upravljavk premoženja vzajemnih pokojninskih skladov in pokojninskih družb (AZN 2004, 3).

2.1.2.3. Zakon o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu

ZAKON O ZDRAVSTVENEM ZAVAROVANJU IN ZDRAVSTVENEM VARSTVU (Uradni list RS 9/92, 13/93, 9/96, 29/96 6/99, 99/01, 60/03 in 126/03) ureja sistem zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja. Zdravstveno zavarovanje se deli na obvezno in prostovoljno. Nosilec prvega je Zavod za zdravstveno zavarovanje RS, prostovoljno zdravstveno zavarovanje pa izvajajo zavarovalnice, ki imajo za to ustrezno dovoljenje. Poleg tega zavarovalnice lahko izvajajo še dopolnilno zdravstveno zavarovanje (AZN 2004, 2).

2.1.2.4. Zakon o finančnih konglomeratih

V letu 2006 je bil sprejet zakon o finančnih konglomeratih (Ur. l. RS, št. 43/06), ki je v slovensko zakonodajo implementiral Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2002/87/ES z dne 16.12.2002 o dopolnilnem nadzoru kreditnih institucij, zavarovalnic in investicijskih družb v finančnem konglomeratu (UL L. št. 35, z dne 11.2.2003), ter uredil nadzor nad nadzorovanimi osebami iz različnih sektorjev finančnega sektorja (banke, zavarovalnice, pokojninske družbe, borzno posredniške družbe, družbe za upravljanje), kadar so le-te del finančnega konglomerata. V letu 2007 so bili na podlagi ZFK sprejeti štirje podzakonski akti oziroma pravilnik. Po kriterijih, ki jih prinaša ZFK, je na našem trgu trenutno identificiran na finančni konglomerat (AZN 2010, 5).

2.2. Agencija za zavarovalni nadzor

Na podlagi Zakona o zavarovalnicah iz leta 1994 je začel delovati Urad za zavarovalni nadzor pri Ministrstvu za finance. To je bil prvi organ za zavarovalni nadzor v slovenski zgodovini. Urad je imel številne pristojnosti. Pooblaščen je bil za izdajo in odvzem dovoljenja za opravljanje zavarovalnih in pozavarovalnih poslov, za pregled poslovnih knjig in zavarovalnih naložb, odločal je, ali zavarovalnica lahko opravlja določene posle, itd. Kljub širokemu obsegu pristojnosti se nadzor ni dosledno izvajal. Razlog za to je bilo pomanjkanje usposobljenega kadra. Poleg tega Urad ni užival samostojnosti, saj je deloval pod okriljem Ministrstva za finance (AZN- Ustanovitev in pravni položaj 2011).

Na podlagi Zakona o zavarovalništvu iz leta 2000 je zavarovalni nadzor prevzela AZN, ki je pričela delovati 1. Junija 2000. Novost je predvsem v tem, da je AZN samostojna pri opravljanju svojega dela. Cilj njenega delovanja je zmanjševanje in odpravljanje nepravilnosti v zavarovanju, varovanju interesov zavarovalcev in omogočanje delovanja zavarovalnega gospodarstva ter pozitivnega vplivanja le-tega na celotno gospodarstvo. Nadzor izvaja nad zavarovalnicami, zavarovalno zastopniškimi in zavarovalnimi posredniškimi družbami, zavarovalnimi zastopniki ter zavarovalnimi posredniki. Pristojna je tudi za nadzor nad pravnimi osebami, povezanimi z zavarovalnico, če je to potrebno zaradi nadzora nad poslovanjem zavarovalnic, in dodaten nadzor nad zavarovalnico v zavarovalniški skupini ter zavarovalnim in mešanim zavarovalnim holdingom (AZN- Ustanovitev in pravni položaj 2011).

Na podlagi Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1) je AZN pristojna tudi za izdajo dovoljenja pokojninskim družbam in za izvajanje nadzora nad njihovim poslovanjem. Poleg tega je pristojna tudi za pripravo in izdajo podzakonskih predpisov na podlagi Zakona o zavarovalništvu. Glede na navedeno lahko naloge AZN razvrstimo v pet osnovnih področij. Prvo področje obsega izdajo dovoljenj, soglasij, mnenj, odločb in odredb zavarovalnicam, zavarovalno zastopniškim družbam, zavarovalno posredniškim družbam, zavarovalnim zastopnikom in posrednikom, bankam za opravljanje storitev zavarovalnega posredovanja, Slovenskem zavarovalnem združenju, zavarovalnicam v zavarovalniški skupini, pokojninskim družbam. Drugo področje obsega spremljanje, zbiranje in preverjanje poročil in obvestil zavarovalnic in drugih oseb, ki so ji po določbah Zakona o zavarovalništvu oziroma drugih zakonov dolžne poročati oziroma jo obveščati o posameznih dejstvih in okoliščinah. Tretje obsega opravljanje pregledov poslovanja zavarovalnic in pokojninskih družb, četrto izrekanje ukrepov nadzora po Zakonu o zavarovalništvu in peto pripravo izdajo podzakonskih predpisov na podlagi Zakona o zavarovalništvu (AZN- Naloge in pristojnosti Agencije 2011).

3. SLOVENSKI ZAVAROVALNIŠKI TRG

Zavarovalništvo je izjemno pomembna gospodarska panoga v vsakem razvitem gospodarstvu. Slovenija je srednje razvit zavarovalniški trg, ki ima razvito celotno ponudbo zavarovalnih storitev. Pomen zavarovalništva v posamezni državi merimo z deležem zavarovalnih premij v bruto domačem proizvodu države. V Sloveniji je bilo tako leta 2008 zbrane za 2.019 mio EUR premije, kar pomeni, da je delež zavarovalništva v bruto domačem proizvodu 5,4% (Slovensko zavarovalno združenje 2009, 1). V državah Evropske unije je ta delež zavarovalništva znašal v BDP 8,6% in je še vedno precej višji od slovenskega, ki se je v letu 2009 celo znižal za 0,3 odstotne točke (Slovensko zavarovalno združenje 2009a, 1).

3.1. Slovensko zavarovalništvo v obdobju 1991-94

Za obdobje po osamosvojitvi so za Slovenijo značilne številne spremembe tudi na področju zavarovalništva. V začetku smo prevzeli tedaj veljavno zakonodajo s tega področja.

V tedaj prevladujoči Zavarovalnici Triglav so se tri območne skupnosti postopoma osamosvojile. Tako so nastale nove delniške družbe, najprej Adriatic, zavarovalna družba s sedežem v Kopru, leta 1990 Zavarovalnica Tilia v Novem mestu in dve leti pozneje Zavarovalnica Maribor. Tudi preostali del Triglava se je leta 1990 preoblikoval v delniško družbo. Iz »hrvaške Croatie« je nastala Slovenica, zavarovalniška hiša d.d., srbski Dunav se je preoblikoval v Ljubljansko zavarovalnico (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 2).

Pojavile so se tudi čisto nove, razmeroma majhne zavarovalnice: Mercator, Merkur in Prima (sedaj Grawe). Zlasti zadnji dve sta se usmerili predvsem na hitro rastoči trg življenjskih zavarovanj. Zavarovalna dejavnost se je v začetnem procesu privatizacije tudi sama začela pospešeno približevati praksi razvitih zahodnoevropskih držav. Manjkal je še ustrezen slovenski zakon. Začel se je razvijati prvi sistematični nadzor. Leta 1992 ustanovljeni Slovenski zavarovalni biro je prevzel urejanje zahtevkov, povezanih z zeleno karto, in še istega leta postal tudi član Sveta birojev s sedežem v Londonu (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 2).

Slovensko zavarovalništvo v pogojih konkurence

Za prelomno leto štejemo leto 1994, tedaj je bil septembra najprej sprejet Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu, oktobra pa še Zakon o zavarovalnicah. Oba je spremljalo več podzakonskih predpisov. V tem obdobju se je tudi povečevalo število zavarovalnic od 7 v letu 1991 na 10 (1993) do sedanjih 20 (2010) (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 14).

Zavarovalnice

Adriatic Slovenica, zavarovalna družba, d.d.; Allianz Hungaria Zrt., podružnica Ljubljana; ARAG zavarovanje pravne zaščite, d.d.; Generali Zavarovalnica, d.d.; GRAWE Zavarovalnica, d.d.; Merkur Zavarovalnica, d.d.; NLB Vita, življenjska zavarovalnica,

d.d.; SID – Prva kreditna zavarovalnica, d.d.; KD Življenje, zavarovalnica, d.d.; Triglav, Zdravstvena zavarovalnica, d.d.; Victoris-Volksbanken, zavarovalniška delniška družba, podružnica za Slovenijo; Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d.v.z.; Wiener Städtische zavarovalnica, podružnica v Ljubljani; Zavarovalnica Maribor, d.d.; Zavarovalnica Tilia, d.d.; Zavarovalnica Triglav, d.d. (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 14).

Pozavarovalnice (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 14):

Pozavarovalnica Sava, d.d. ; Pozavarovalnica Triglav RE, d.d..

Druge zavarovalne družbe:

Kapitalska družba pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d.d.(KAD); Sklad obrtnikov in podjetnikov (SOP).

Po vstopu Slovenije v Evropsko unijo 1. maja 2004 je slovenski zavarovalniški trg doživel pomembne spremembe. Zanimanja tujih zavarovalnih družb za poslovanje v Sloveniji je večje od pričakovanj. Agencija za zavarovalni nadzor je izdala dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov trem podružnicam tujih zavarovalnic in prejela več sto vlog zavarovalnih subjektov s sedežem v tujini za opravljanje zavarovalne dejavnosti v Sloveniji (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 14).

Slovenski trg zavarovalnih storitev se razvija, kar se zlasti kaže v povečanem obsegu zbrane premije na nekaterih zavarovalnih vrstah, ki so se v preteklosti slabše razvijale. Največ tržnih novosti je pri življenjskih zavarovanjih, kjer je vse več ponudbe dolgoročnih zavarovanj s skupnim nastopanjem zavarovalnic in bank. Tržne novosti se pojavljajo tudi pri avtomobilskih zavarovanjih, kjer nekatere zavarovalnice prilagajajo ponudbo izbranim ciljnim skupinam prebivalcev (Slovensko zavarovalno združenje 2009a,1).

3.2. Ponudniki storitev na slovenskem zavarovalnem trgu

Ponudniki zavarovalnih storitev so zavarovalnice in pozavarovalnice, ki delujejo po Zakonu o zavarovalništvu. Leta 2010 je v Sloveniji delovalo 18 zavarovalnic in drugih zavarovalnih družb in 2 pozavarovalnici ter več pokojninskih družb, ki so že imele odobrene pokojninske načrte prostovoljnih dodatnih pokojninskih zavarovanj (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 3).

V slovenskem zavarovalnem združenju je trenutno 20 članic: 16 zavarovalnic, 2 pozavarovalnici ter še drugi članici, ki le deloma ali pa sploh ne poslujeta po Zakonu o zavarovalništvu, to sta Kapitalska družba pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter Sklad obrtnikov in podjetnikov (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 3).

Osnovna značilnost na slovenskem zavarovalnem trgu je velik ponudnik Zavarovalnica Triglav, d.d., ki zbere dve petini vse zbrane premije, Adriatic Slovenica, Zavarovalna družba, d.d. ima 13,6%, Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d.v.z. 12,5%, Zavarovalnica Maribor, d.d. dobrih 13,4%. Skoraj 80% trga pripada štirim največjim zavarovalnicam (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 3).

Zavarovalnic, ki tržijo življenjska in neživljenjska zavarovanja, je dvanajst. Imenujemo jih tudi splošne ali kompozitne zavarovalnice. Šest pa jih je specializiranih zavarovalnic. V zavarovalnicah in pozavarovalnicah je bilo ob koncu leta 2008 na približno 500 lokacijah po vsej državi zaposlenih 6.331 oseb, kar je 4,4% več kot leto prej. Če prištejemo še več kot 2000 zunanjih zastopnikov in posrednikov, ki delajo za zavarovalnice, a so zaposleni v zastopniških in posredniških agencijah, ter okoli 1.000 bančnih uslužbencev, ki se ukvarjajo s prodajo zavarovanj, lahko ugotovimo, da se v Sloveniji z zavarovalništvom ukvarja skoraj 10.000 oseb (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 3).

Zavarovalnice uporabljajo različne prodajne poti. Podatki iz raziskave za 7 zavarovalnic kažejo, da največ premije (42%) zberejo vezani zastopniki, nevezani zastopniki 9,6%, na prodajnih okencih je bilo zbranih 19,4% premije, zavarovalni posredniki pa so prispevali 19,1%. Prodaja zavarovanj preko bank (bančno zavarovalništvo) raste zlasti na področju življenjskih zavarovanj. Tako je bilo zbrano 5,8% zavarovalne premije (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 3).

Zavarovalnice morajo upoštevati predpise, tako da večino sredstev nalagajo v zanesljive državne vrednostne papirje, bančne depozite, delnice, vrednostne papirje s stalnim donosom in v nakup nepremičnin. Na slovenskem pozavarovalnem trgu je bilo leta 2008 zbrane 242 mio EUR premije, kar je 17,5% več kot leto prej. Pozavarovalnica Sava, d.d., je imela 55,7% trga, Pozavarovalnica Triglav RE, d.d., pa 44,3% trga (AZN 2009, 3).

3.3. Kupci storitev na slovenskem zavarovalniškem trgu

Zavarovalnice prodajajo svoja zavarovanja pravnim osebam, podjetjem in fizičnim osebam oziroma posameznikom. Za obe skupini je treba prilagoditi pristop (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 4).

3.3.1. Značilnost pravnih oseb kot kupcev storitev

Pravne osebe, zlasti velika podjetja in organizacije, sprejemajo nakupno odločitev drugače kot posamezniki. Zavarovalnice morajo pri prodaji storitev organizacijam upoštevati (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 4):

- da organizacije kupujejo izdelke in storitve različnih ciljev (ustvarjanje dobička, zmanjševanja stroškov, izpolnjevanja zakonskih obveznosti),
- da pri nakupnih odločitvah ponavadi sodeluje več ljudi.

Kljub temu, da vsaka organizacija h nakupu pristopa drugače, skušamo ugotoviti nekatere skupne značilnosti, ki veljajo za večino organizacij in podjetij.

Te pa so (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 4):

- pravnih oseb kot kupcev je manj kot fizičnih oseb,
- pravne osebe so praviloma večji kupci po obsegu premije in vrstah zavarovanj,
- med dobaviteljem (zavarovalnico) in kupcem (podjetjem) se pogosto vzpostavijo tesni odnosi sodelovanja:

- zavarovalnice prilagajajo storitev zahtevam posameznega ponudnika,
- pogosteje se zavarujejo neposredno pri zavarovalnici, brez posrednikov,
- pravne osebe pogosto izberejo dobavitelje (tudi zavarovalnico), ki je odjemalec njihovih izdelkov in storitev,
- strokovno kupovanje: nekatere pravne osebe imajo strokovnjake z znanjem iz zavarovalništva ali pa nakup zavarovalniške storitve opravijo s pomočjo posrednika, svetovanja. V večjih podjetjih na nakupno odločitev ne vpliva posameznik, temveč zaposleni, ki sestavljajo t.i. »nakupno središče« (uporabniki, vplivne osebe, nakupovalci, odločevalci, potrjevalci in čuvaji).

V posebno skupino pravnih oseb (kupcev zavarovanj) sodijo vladne in druge organizacije. Osnovne značilnosti so podobne tistim pri drugih pravnih osebah. Bolj kot dobiček te organizacije zanimajo drugi cilji. Za vladne nakupe je praviloma značilno: javni razpisi, naklonjenost domačim dobaviteljem, dobavitelji morajo biti pripravljene ustreči posebnim zahtevam in se strogo držati predpisanih postopkov (Slovensko zavarovalno združenje 2009, 4).

Pri trženju zavarovanj pravnim osebam lahko ugotovljamo manjše zanimanje za nezgodna zavarovanja, zlasti v podjetjih, ki skušajo kratkoročno znižati stroške, po drugi strani pa v perspektivnih podjetjih povprašujejo po različnih zavarovanjih, poleg »klasičnega požara« in strojeloma še po šomažu (zavarovanje obratovalnega zastoja) ter zlasti po zavarovanjih splošne in produktne odgovornosti (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

3.3.2. Značilnosti fizičnih oseb kot kupcev storitev

Kot kažejo podatki Statističnega zavarovalniškega biltena za leto 2008 (Slovensko zavarovalno združenje 2009, 5), so se tudi leta 2008 izdatki prebivalcev za zavarovanje povečali. Prebivalec Slovenije je za zavarovanje namenil povprečno 990 EUR, pet let prej pa le 639 EUR. Življenjska zavarovanja sodijo med najhitreje rastoča v Sloveniji. A vseeno smo Slovenci še v letu 2004 za življenjska zavarovanja namenili samo 17,9 EUR mesečno (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

Leta 2008 je bilo pri življenjskih zavarovanjih zbranih 5, 6% več premij kot leto prej. V letu 2007 se je znesek bruto obračunanih premij življenjskih zavarovanj povečal za 12%, leta 2004 pa kar za 43,8% (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

Življenjsko zavarovanje ima polovica prebivalstva, kar 1,6 milijona Slovencev ima sklenjeno prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Zavarovana so praktično vsa vozila (avtomobilska odgovornost je sklenjena za milijon vozil, 350.000 zavarovanj avtomobilskega kaska) in okoli 400.000 slovenskih stanovanj (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

Podobna in še večja so pričakovanja pri prostovoljnih pokojninskih zavarovanjih. Ta še niso dosegla razcveta po sprejemu zadnje pokojninske reforme in uvedbi davčnih olajšav za takšna zavarovanja. Zavarovanci pogosto plačujejo zelo nizko premijo (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

Fizične osebe kot kupci zavarovanja sklepajo pogodbe na različnih mestih: neposredno pri zavarovalnici, doma ob obisku zastopnika oziroma posrednika, na upravnih enotah in tehničnih bazah AMZS ter po novih kanalih, kamor sodita trženje zavarovanj po telefonu in preko interneta. Vse več zavarovanj, zlasti življenjskih se sklene tudi v bankah (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

V tabeli lahko vidimo letne izdatke za zavarovanje na prebivalca v obdobju 2005-2009.

Tabela 1 : Letni izdatki za zavarovanje na prebivalca v obdobju 2005-2009.

LETNI IZDATKI ZA ZAVAROVANJE NA PREBIVALCA				
Leto	Premije (1000 €)	Prebivalci (30. junija)	Izdatki za zavar. na osebo (€)	Medletna rast (indeks)
2005	1.549.167	2.001.114	774	106,3
2006	1.725.304	2.008.516	859	111,0
2007	1.893.980	2.019.406	938	109,2
2008	2.018.960	2.039.399	990	105,6
2009	2.072.923	2.042.335	1.015	102,5

(Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 48).

3.4. Režim Solventnosti II

Z režimom Solventnost II se ustvarja nov dinamičen sistem solventnosti, ki je bolj neposredno povezal kapital zavarovalnic z nepričakovanimi bodočimi dogodki v poslovanju, medtem ko imajo za pričakovane bodoče dogodke zavarovalnice oblikovane rezervacije. V režimu Solventnost I je bilo načrtanih nekaj nadzornih pravil, povečal pa se je tudi kapital, potreben za izpolnitev obveznosti zavarovalnice do zavarovancev (Štiblar, Šramel 2006, 5-6).

V novem sistemu Solventnost II prihaja v ospredje celostno upravljanje s tveganji in ne zgolj upravljanje s čistim zavarovalniškim tveganjem (v glavnem določila glede obveznosti zavarovalnic). Tako se torej novi sistem ozira na upravljanje bilance zavarovalnice in sicer sredstev in virov hkrati. Po principu projekta Basel II, sprejetega za banke decembra leta 2004, tudi projekt Solventnost II vpeljuje pristop treh stebrov: kapitalske zahteve (prvi steber), nadzorni pregled (drugi steber) in tržna disciplina (tretji steber) (Štiblar, Šramel 2006, 5-6).

S pomočjo projekta Solventnost II naj bi prišli do učinkovitejšega in varnejšega enotnega trga zavarovanja in pozavarovanja v EU s harmoniziranjem solventnostih zahtev in nadzornih praks. Tako bodo lahko zavarovalnice iz različnih držav poslovale pod enakimi pogoji. Poleg tega bodo lahko zavarovalnice izbrale med oblikovanjem razmeroma preprostega standardnega pristopa na eni in oblikovanjem internega modela na drugi zahtevnejši pristop. Večina slovenskih zavarovalnic nima dovolj finančnih virov in kadrov

za razvoj internih modelov, zato bodo slednje najverjetneje uporabile standardni pristop (Štiblar, Šramel 2006, 5-6).

Konec leta 2003 je zavarovalniški sektor v Sloveniji s presežkom izpolnjeval kapitalske zahteve Solventnosti I. Zavarovalnice v Sloveniji so bolj oskrbljene s kapitalom, kot je treba po standardih EU, saj so domači standardi višji od standardov v EU. Vrednosti slovenskih zavarovalnic je torej podcenjena, zato so zavarovalnice v tem smislu »dobro oskrbljene s salom«, po drugi strani pa dohodkovno učinkovitejše, kot kažejo izračuni po domačih standardih. Kakšna bo končna oblika Solventnost II je odvisno od razmerja med željami nadzornikov po zaostritvi zahtev po povečanem kapitalu, z namenom zaščite zavarovancev, in političnimi zahtevami EU po svobodi razpolaganja s kapitalom, kot investicijskim dejavnikom za hitrejšo rast in večjo konkurenčnost v boju v ZDA, Japonsko in Kitajsko (Štiblar, Šramel 2006, 3).

Režim Solventnost II predstavlja povsem nov koncept nadzora, ki temelji na treh stebrih. Osrednje vprašanje se nanaša na določitev potrebnega kapitala, ki je zasnovano na upoštevanju številnih tveganj. Razlog za uvedbo novega režima je močnejša zaščita zavarovancev, finančna stabilnost ter razvoj enotnega in bolj konkurenčnega zavarovalniškega trga. Režim naj bi bil vpeljan do leta 2012. Nanj se morajo pravočasno in ustrezno pripraviti zavarovalnice in njihovi nadzorniki (EMB 2010).

Solventnost II, ki naj bi začela veljati 1. januarja 2013, bo uvedla skupni evropski pristop k bonitetni ureditvi na podlagi gospodarskih načel za merjenje sredstev in obveznosti. To je sistem, ki temelji na tveganju, kar pomeni, da so kapitalske zahteve usklajene z osnovnim tveganjem družbe (Štiblar, Šramel 2006, 4).

Učinkovit nadzor ne more temeljiti zgolj na zunanji kontroli, ki ga izvaja državni organ, temveč mora zajemati učinkovite notranje nadzorne procese. Nadzor mora biti notranji in zunanji. Notranji nadzor zajema ukrepe za spremljanje in omejevanje ter obvladovanje tveganj. Nadzor mora biti sproten in zasnovan kot proces in ne le kot občasne akcije. Ključni pokazatelj finančne trdnosti zavarovalnice je izpolnjevanje solventnostnih zahtev. Mednarodno združenje zavarovalniških nadzornikov je opredelilo solventnost, kot zmožnost zavarovalnice, da lahko v vsakem trenutku poplača obveznosti, ki nastanejo na podlagi sklenjenih zavarovalnih polic (EMB 2010).

Sedanji režim Solventnost I ni več primeren. Kapitalske zahteve zavarovalnice bodo morale odražati specifičen profil tveganj vsake posamezne zavarovalnice. Potrebno bo vzpostaviti primerne sisteme poročanja, ustrezno oblikovati organizacijo poslovnih funkcij, zagotoviti transparentnost in notranjo komunikacijo. Nadzorni organ bo moral upoštevati kvalitativne podatke, ki se bodo nanašali na prihodnost in torej ne bo zadostovalo zgolj količinsko merjenje izpolnjevanje zahtev na podlagi podatkov iz preteklosti (CEA 2009).

V obstoječi ureditvi Solventnost I so neustrezno zajeta številna tveganja, premalo je kakovostnih zahtev glede obvladovanja tveganj ter ni zagotovljeni pravilno in pravočasno posredovanje nadzornikov, kar predstavlja slabšo zaščito zavarovancev. Zavarovalnice in banke so se začele resno ukvarjati z obvladovanjem tveganj, ki so jim pri svojem delu izpostavljene. Škandali, ki so zaradi slabe kontrole, ljudi, procesov ter prikrivanja dejanskega stanja in ponarejanja dokumentov pretresli finančne trge, so povzročili, da

pripisujemo obvladovanju tveganj vse večji pomen. Uspešno obvladovanje tveganj temelji na kvalitetnem informacijskem sistemu (CEA 2011).

Vzroki za težave s solventnostjo so lahko različni (EMB 2010):

- napačne odločitve pri sprejemu velikih rizikov v zavarovanje,
- neustrezno določene zavarovalne premije,
- napačno ocenjene maksimalne pričakovane škode.

3.4.1. Prilagoditve slovenske zakonodaje predlaganim rešitvam Solventnosti II

Režim Solventnost II predvideva tri stebre. V prvem stebru bodo definirane kapitalske zahteve, ki jih bo morala izpolnjevati zavarovalnica, tako da bodo določeni dve višini kapitala (CEA 2009):

- SCR (Solvency Capital Requirement) oz. solventnosti kapital,
- MCR (Minimal Capital Requirement) oz. minimalni kapital.

Režim Solventnost II predstavlja povsem nov koncept nadzora, ki temelji na stebrih (CEA 2009):

- kvantitativni del, kjer gre za izboljššan način kvantifikacije tveganj,
- kvalitativni del, ki predstavlja funkcijo nadzora,
- razkritje poslovnih rezultatov zavarovalnic.

Če bo dejanski kapital zavarovalnice padel pod mejo solventnostnega kapitala (SCR), bo zavarovalni nadzornik začel ukrepat po predpisih iz drugega stebra. Če bo dejanski kapital padel pod mejo minimalnega kapitala (MCR), bo zavarovalni nadzornik še resneje ukrepal, lahko celo s prepovedjo sklepanja novih zavarovanj (CEA 2009).

Prvi steber – kapitalska ustreznost

Izračun zahtevanega kapitala za nepričakovane dogodke je v režimu Solventnosti II prilagojen tveganju. Pri tem morajo zavarovalnice izpolnjevati dve kapitalski zahtevi in sicer minimalni ter solventnosti kapital. Omenjeni režim predvideva tudi spremembo opredelitve zavarovalno- tehničnih rezervacij, kar bo tudi imelo vpliv na kapitalske zahteve. Velikost zavarovalno- tehničnih rezervacij se oblikuje na podlagi pričakovane sedanje vrednosti najboljše ocene prihodnjih denarnih tokov škodnih izdatkov. V režimu Solventnost II naj bi se ta ocena povečala za varnostni faktor tveganja in sicer z namenom zagotovitve določene ravni zaupanja. V novem režimu bo minimalni zahtevani kapital (MCR- »minimal capital requirement«) za razliko od minimalnega kapitala v režimu Solventnost I, upošteval tudi aktivo bilance zavarovalnice. Zavarovalnice bodo morale upoštevati tudi zahtevani solventnosti kapital (SCR- »solvency capital requirement«), po katerem naj bi bil določen znesek kapitala, ki je potreben, da je ob 99,5% ravni zaupanja zagotovljeno, da do konca časovnega obdobja (eno leto) vrednost sredstev zavarovalnice presega njene obveznosti. SCR naj bi bil večji od minimalnega zahtevanega kapitala (Štiblar, Šramel 2006, 10-11).

V prvem stebru bo določeno, katera tveganja je potrebno upoštevati pri izračunu kapitala. Ta tveganja moramo znati kvantitativno obravnavati- meriti. Upoštevati bo potrebno tudi medsebojne odvisnosti oz. korelacije med temi tveganji (Komelj 2007, 4).

Prvi steber bo urejal tudi tehnične rezervacije in vrednotenje sredstev. V prvem stebru sta predvidena dva načina izračuna SCR in MCR (KPMG 2007):

- standardni model,
- notranji oziroma interni model.

Če bo zavarovalnica razvila svoj notranji model, ga bo uradno moral odobriti zavarovalni nadzornik. Vsekakor lahko predstavlja notranji model konkurenčno prednost zavarovalnice, če bo izračun dal manjšo vrednost potrebnega kapitala. Manj potrebnega kapitala, za poslovanje zavarovalnice namreč pomeni, da lažje dosega zahtevno donosnost vloženega kapitala (to donosnost zahtevajo lastniki kapitala), kar se bo posledično lahko zrcalilo v nižjih premijah, ki jih bo na trgu postavljala zavarovalnica. Seveda bodo stroški razvoja notranjega modela zelo visoki, prav tako bo potrebno združiti znanja različnih strokovnjakov za razvoj takšnega modela (KPMG 2007).

Drugi steber- nadzor

Drugi steber bo dopolnjeval prvega in bo urejal predvsem nadzor. Urejal bo tudi upravljanje s tistimi tveganji, ki niso kvantitativno zajeta pri izračunu kapitala v prvem stebru. Primer je likvidnostno tveganje (KPMG 2007).

Zavarovalnice bodo morale v novem režimu okrepiti službo notranjega nadzora in tudi službe za upravljanje s tveganji. Sistematično bodo morale izračunavati vrsto kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov, ki jih bodo od njih zahtevali nadzorni organi. Le-ti bodo imeli na podlagi splošnih določil zakonodaje določeno stopnjo diskrecije, kar pomeni, da bo le del njihovih pooblastil natančno določen. (Štiblar, Šramel 2006, 11-12).

Namen nadzornih dejavnosti bi morala biti opredelitev institucij s finančnimi, organizacijskimi ali drugimi značilnostmi, ki bi lahko povzročile povečan profil tveganja. Od institucij se lahko zahteva, da sprejmejo ukrepe za zmanjšanje tveganj, ki izhajajo iz njihovega poslovanja. Poleg tega bi se morala povečati raven usklajenosti nadzornih metod, orodij in pooblastil, in sicer z razvojem skupnih standardov in metod, npr. za proces potrjevanja notranjih modelov. Nadzorne dejavnosti vključujejo tudi okrepljeno sodelovanje med nadzorniki v povezavi z medsebojnimi pregledi (EMB 2010).

Glavna poudarka drugega stebra sta visoka kakovost procesov upravljanja in strokovno delo, skupaj z doslednim in celovitim sistemom notranjih kontrol (Zavarovalniški horizonti 2008, 66).

Ko zavarovalnice posegajo v druge sektorje (npr. bančništvo), se običajno oblikujejo t.i. finančni konglomerati.

Finančni konglomerat kot skupina, ki opravlja pretežno dejavnost finančnega sektorja, mora izpolnjevati naslednje pogoje (Weiss 2006, 5):

- v skupini mora biti najmanj ena oseba iz zavarovalniškega sektorja ((po)zavarovalnica, zavarovalniški holding, pokojninska družba) in najmanj ena oseba iz bančnega sektorja (banka ali hranilnica) ali iz sektorja vrednostnih papirjev (borznoposredniške družbe),
- družba za upravljanje se lahko šteje kot del kateregakoli teh treh delov finančnega sektorja,
- pri merilih se upošteva le osebe s sedežem v EU,
- na vrhu skupine je lahko določena oseba finančnega sektorja ali pa gre za mešani finančni holding,
- vsaj 40% bilančne vsote cele skupine imajo osebe, ki opravljajo dejavnost finančnega sektorja,
- bilančna vsota najmanjšega finančnega sektorja v skupini presega šest milijard evrov.

Tretji steber- tržna disciplina

Tretji steber bo urejal razkritja, poročanja in vse ostalo, kar je povezano s preglednostjo poslovanja. Poročanje za potrebe nadzora in javno razkritje je zajeto v okviru tretjega stebra. Usklajeno poročanje zavarovalnic njihovim nadzornikom (poročanje za potrebe nadzora) bo pomemben del prihodnje ureditvene strukture v EU. Poročanje za potrebe nadzora presega pojem pravil poročanja o finančnem položaju in vključuje različne vrste podatkov, ki jih nadzornik potrebuje pri izvrševanju svojih nalog. Ti podatki običajno niso javni. Poleg tega bosta preglednost in razkritje podatkov podjetij, javnosti omogočila okrepitev tržnih mehanizmov in tržne discipline. Zahteve iz tretjega stebra obravnavajo samo javno razkritje, poročanje za potrebe nadzora pa je usklajeno samo v omejenem obsegu. Čeprav sta obe področji še naprej združljivi, se zdi nujno, da se ju izrecno vključi v izvajanje Solventnost II (KPMG 2007).

Zahteve v zvezi s poročanjem za potrebe nadzora in razkritjem bi morale biti v skladu z zahtevami, za zmanjšanje administrativne obremenitve nadzorovanih institucij. Združljive bi morale biti tudi z zahtevami o razkritju v bančništvu. Dopolnila in spremembe bi bilo mogoče predlagati ob navedbi posebnih razlogov (Zavarovalniški horizonti 2008, 67).

V okviru tretjega stebra po potrebno razkriti naslednje podatke (Zavarovalniški horizonti 2008, 67):

- pregled in učinkovitost poslovanja,
- opis sistema upravljanja s tveganji,
- osnove za vrednotenje in metodologije merjenja tveganj,
- upravljanje s tveganji, vključno z analizo občutljivosti,
- upravljanje s kapitalom.

Tržna disciplina

V zavarovalništvu ločimo dva vidika tržne discipline. Prvi se nanaša na objavljene finančne informacije in je torej namenjen analitikom ter investitorjem. Drugi vidik se nanaša na informacije, ki jih posredujemo zavarovancem, saj je dolžnost nadzornikov zaščita potrošnikov v zavarovalnih storitvah (FSA 2009).

Tržno disciplino je možno izboljšati s povečanim obsegom razkritih podatkov. Večji obseg javnega razkritja ter podatkov oz. informacij, povezanih s poslovanjem in profilom tveganja zavarovalnic, bi omogočil tržnim udeležencem boljši pregled nad poslovanjem. Pomembna novost, ki jo bo v zavarovalniški sektor vpeljal režim Solventnost II, je med drugim tudi boljše obveščanje javnosti o rezultatih poslovanja posamezne zavarovalnice. Slednje bodo namreč v novem režimu morale poskrbeti za to, da bodo poleg nadzornega organa boljše obveščale tudi javnost (Štiblar, Šramel 2006, 13).

4. ANALIZA TRGA

Zavarovalnice in pozavarovalnice, ki so bile leta 2009 članice Slovenskega zavarovalnega združenja, so leta 2009 delovale v razmerah gospodarske in finančne krize, kar se pozna tudi v statističnih podatkih. Prišlo je do padca rasti bruto obračunanih premij življenjskih zavarovanj, kreditnih in transportnih zavarovanj. Ob zmanjšani rasti premoženjskih zavarovanj je bila nekoliko nižja stopnja rasti skupne premije neizbežna. Do konca leta 2009 so zavarovalnice zbrano obračunano premijo povečale za 2,7%, kar je 3,9 odstotne točke manj kot leto prej. Premija premoženjskih zavarovanj se je povečala za 4,8%, premija življenjskih zavarovanj pa je upadla za 2% (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 45).

Zmanjšana gospodarska aktivnost podjetij in družb je neposredno vplivala na rast nekaterih vrst premoženjskih zavarovanj. Največjo negativno rast premije je doživelo zavarovanje prevoza blaga (znižanje za 14%). Manj premije kot leta 2008 je bilo zbrane pri kreditnih in kavcijskih zavarovanjih, pri zavarovanjih različnih finančnih izgub, pri zavarovanju avtomobilske odgovornosti ter pri nezgodnem in letalskem zavarovanju. Posledice recesije so prikazane v bilancah za leto 2008 mnogih družb, pri čemer slabitve pri naložbah zmanjšujejo višino dobička. Zavarovalne družbe si različno prizadevajo zmanjšati stroške poslovanja, nekatere tudi z zmanjševanjem števila zaposlenih (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 45).

Ob koncu leta 2009 so (po)zavarovalnice zaposlovale 6.409 oseb ali za 0,16% manj oseb kot leto poprej. Število zavarovalnih zastopnikov in posrednikov z opravljenim izpitom oziroma licenco pa se vsako leto povečuje. V Sloveniji se z zavarovalništvom ukvarja že približno 11.000 oseb (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 45).

Tudi leto 2009 je zaznamovalo intenzivno škodno dogajanje (čeprav je bilo šibkejše kot leta 2008). Rast izplačanih odškodnin (3,0%) je bila večja od rasti premij. Škodni rezultat se je v primerjavi z letom 2008 povečal za dve desetinki odstotne točke in za leto 2009 znašal 59,8%. Rast odškodnin je bila največja pri zavarovanju plovil, motornih vozil, pri prevozu blaga itd. Pri življenjskih zavarovanjih se je znesek izplačanih zavarovalnin leta 2009 povečal za dobrih 6%, ker so mnogi zavarovalci prekinili zavarovanje. Delež življenjskih zavarovanj v celotnem portfelju (30,4%) pa je bil že drugo leto zapored nižji od največjega, ki je bil dosežen leta 2007 in sicer 32,17% (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 45).

V makroekonomskem pogledu oziroma ob primerjavi z zavarovalnim trgom EU, kjer je bila večina kazalcev slabših kot leta 2008, je bil rezultat slovenske zavarovalne dejavnosti v letu 2009 razmeroma dober (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 45).

Zbrana bruto obračunana premija je dosegla vrednost 2,073 milijarde evrov ali 0,21% vse premije v EU, kar je dve stotinki odstotne točke več kot leto prej. Zavarovalna gostota, t.j. vrednost premije na prebivalca, se je povečala za 2,5% (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 46).

Stopnja rasti zavarovalne gostote je bila sicer manjša kot leto prej, a vrednost kazalnika še nikoli do tedaj ni bila tako visoka. Slovenec je namreč leta 2009 v povprečju porabil za vse vrste zavarovanj 1.015 evrov. Rekordna je bila tudi zavarovalna penetracija, t.j. deleže zavarovalne dejavnosti ali bruto obračunane zavarovalne premije v bruto domačem proizvodu. Ta se je leta 2009 zmanjšal za 7,8%, zavarovalna penetracija pa se je zaradi tega povečala na 5,9% (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 46).

Poslovanje v kriznem okolju je prizadelo največjo zavarovalnico in specializirane življenjske zavarovalnice ter tudi tiste, ki najtesneje poslujejo z gospodarstvom ali delujejo v bančnem okolju. To se kaže predvsem v zmanjšanju njihove zbrane bruto obračunane premije. Zavarovalnica Triglav je denimo za 2% povečala premijo neživljenjskih zavarovanj, a za 9% zmanjšala premijo življenjskih zavarovanj. Njena skupna premija se je zmanjšala za 1%, tržni delež njenega celotnega portfelja pa se je za 39,99% zmanjšal na 35,85% (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 46).

Tržni delež manjših zavarovalnic, zlasti tistih s tujim kapitalom, se je leta 2008 pomembno povečal, zato lahko ugotovimo, da se je stopnja koncentracije trga zmanjšala, vrstni red zavarovalnic po tržnem deležu v skupni premiji pa se ni pomembno spremenil (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 46).

Prvih pet zavarovalnic je leta 2009 obvladovalo 79,95% trga, kar je za sedem desetink odstotne točke manj kot leto 2008. Posamični tržni delež šestih zavarovalnic z dna lestvice ni dosegal niti enega odstotka skupne premije. Nadaljnjih osem zavarovalnic je imelo tržni delež od enega do manj kot deset odstotkov. Le največje štiri zavarovalnice so imele tržni delež večji od 10% (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 47).

Sedem zavarovalnic z večinskim tujim kapitalom (Allianz Hungaria, ARAG, Generali, GRAWE, Merkur, Victoria-Volksbanken, Wiener Stadtische) in NLB Vita, ki ima sicer 50% delež tujega kapitala, je zbrano bruto obračunano premijo od leta 2008 povečalo za dobrih 33%, in sicer na 192 milijonov evrov. S tem so leta 2009 obvladovale 9,27% zavarovalniškega trga v Sloveniji, kar je za 0,58% odstotne točke več kot leto pred tem. Pri življenjskih zavarovanjih je bil tržni delež zavarovalnic s tujim kapitalom dvakrat višji (18%), pri premoženjskih pa nižji (5%) (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 47).

Tabela 3: Obračunane kosmate premije in tržni deleži zavarovalnic v letu 2009 (v mio EUR)

NAZIV	2009							
	Premož. zav.	%	Zdrav. zav.	%	Živ. Zav.	%	Skupaj	%
Adriatic Slovenica, zavarovalna družba, d.d.	146,5	14,3	99,6	23,9	14,8	2,9	260,9	13,4
Arag zavarovanje pravne zaščite, d.d.	1,8	0,2	/	/	/	/	1,8	0,1
ERGO Zavarovalnica, d.d.	/	/	/	/	1,4	0,3	1,4	0,1
Generali, zavarovalnica, d.d.	51,2	5,0	/	/	18,9	3,7	70,1	3,6
Grawe, zavarovalnica, d.d.	11,8	1,2	/	/	23,6	4,7	35,4	1,8
KD Življenje, zavarovalnica, d.d.	/	/	/	/	69,3	13,6	69,3	3,6
Merkur zavarovalnica, d.d.	6,6	0,6	0,1	0,0	38,5	7,6	45,2	2,3
NLB Vita, d.d.	1,6	0,2	/	/	22,6	4,5	24,2	1,2
Prva osebna zavarovalnica, d.d.	0,1	0,0	0,0	0,0	28,7	5,7	28,8	1,5
SID Prva kreditna zavarovalnica d.d.	11,1	1,1	/	/	/	/	11,1	0,6
Triglav, zdravstvena zavarovalnica, d.d.	0,2	0,0	67,1	16,1	/	/	67,3	3,5
Zavarovalnica Maribor, d.d.	199,3	19,4	/	/	67,0	13,1	266,3	13,6
Zavarovalnica Tilia, d.d.	61,8	6,0	/	/	10,4	2,1	72,2	3,7
Zavarovalnica Triglav, d.d.	532,8	52,0	/	/	211,7	41,8	744,5	38,2
Vzajemna zdravstvena zavarovalnica, d.v.z.	0,5	0,0	249,3	60,0	/	/	249,8	12,8
SKUPAJ	1025,3	100	416,1	100	506,9	100	1948,3	100

(AZN 2010, 11).

Kot je bilo predhodno omenjeno je bila na področju premoženjskih zavarovanj, razen zdravstvenih zavarovanj, še vedno močno v vodstvu Zavarovalnica Triglav z 52 odstotnim deležem (nižji za 0,8 odstotnih točk). Sledila ji je Zavarovalnica Maribor z 19,4 odstotnim deležem (porast 0,6% odstotnih točk) (AZN 2010, 11).

Tretja po tržnem deležu je bila Adriatic Slovenica, s 14,3 odstotnim deležem, kar je za 0,4 odstotnih točk manj kot v predhodnem letu. Na področju premoženjskih zavarovanj so pridobile na tržnem deležu predvsem Generali zavarovalnica (porast za 0,7 odstotnih točk), Zavarovalnica Maribor (porast za 0,6 odstotnih točk) in Zavarovalnica Tilia (porast za 0,2 odstotni točki) (AZN 2010, 11).

Tudi na področju življenjskih zavarovanj je še vedno največji tržni delež pripadal Zavarovalnici Triglav s 41,8 odstotnim deležem. Zavarovalnica KD Življenje je bila s 13,6 odstotnim deležem na drugem mestu, takoj za njo je bila s 13,1 odstotnim deležem Zavarovalnica Maribor. Sledi Merkur zavarovalnica s 7,6 odstotnim deležem ter kot peta Prva osebna zavarovalnica s 5,7 odstotnim tržnim deležem (AZN 2010, 11).

Največji porast v tržnem deležu na področju življenjskih zavarovanj je beležila Zavarovalnica Maribor s povečanjem deleža za 0,8 odstotnih točk, za 0,7 odstotnih točk se je povečal delež Merkur zavarovalnice, za 0,5 odstotnih točk se je povečal delež KD Življenja in za 0,4 odstotne točke delež Prve osebne zavarovalnice. Ergo zavarovalnica je v letu 2009 dosegla 0,3 odstotni tržni delež. Za 0,1 odstotno točko so se povečali še deleži Generali zavarovalnice, Grawe zavarovalnice in Zavarovalnice Tilia (AZN 2010, 11).

Največji padec tržnega deleža na omenjenem področju sta doživeli Zavarovalnica Triglav (za 1,7 odstotnih točk) in zavarovalnica NLB Vita (z zmanjšanjem za 1,1 odstotno točko). Tržni delež na področju življenjskih zavarovanj pa se je znižal tudi zavarovalnici KD Življenje (za 0,5 odstotnih točk), Adriatic Slovenici (za 0,2 odstotni točki) in zavarovalnici Grawe (za 0,1 odstotno točko) (AZN 2010, 12).

Na področju prostovoljnih zdravstvenih zavarovanj je bila v letu 2009 še vedno vodilna Vzajemna zdravstvena zavarovalnica s 60% tržnim deležem, ki se je v primerjavi s predhodnim letom zmanjšal za 0,3 odstotne točke (AZN 2010, 12).

Sledila ji je zavarovalnica Adriatic Slovenica s 23,9 odstotnim tržnim deležem, ki se je v primerjavi s predhodnim letom znižal za 0,6 odstotnih točk in Triglav, zdravstvena zavarovalnica s 16,1 odstotnim tržnim deležem, kar je za 0,9 odstotnih točk več kot v predhodnem letu (AZN 2010, 12).

4.1. Položaj slovenske zavarovalne dejavnosti v 2009 v mednarodnem okolju

Položaj slovenske zavarovalne dejavnosti v mednarodnem okolju se je leta 2009 v primerjavi z letom poprej izboljšal. Deleži Slovenije v EU, ki jih prikazujem v spodnji tabeli, so se namreč povečali. Enak kot leta 2008 je v primerjavi z EU ostal le slovenski delež življenjskih zavarovanj (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 75).

Krizne razmere, v katerih sta poslovala evropsko in slovensko zavarovalništvo, se najbolj kažejo v zmanjšanju povprečnega števila zaposlenih v Sloveniji in njenega ustreznega manjšega deleža v EU. To seveda ni slabo, saj se je s tem Slovenija nekoliko približala evropskem povprečju, ki je za leto 2009 znašalo 180 oseb. Leta 2008 je bilo v Sloveniji v zavarovalnici povprečno zaposlenih 396 oseb, leta 2009 pa le še 350 (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 75).

Delež slovenske bruto obračunane premije v vrednosti 2,073 milijarde evrov se je v primerjavi s premijo EU povečal na 0,21% ali za dve stotinki odstotne točke. Zavarovalna gostota se je povečala za 2,5% in z zneskom 1.015 evrov na prebivalca dosegla že več kot polovico evropske (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 75).

Rekordna je bila slovenska zavarovalna penetracija, t.j. delež zavarovalne dejavnosti ali bruto obračunane zavarovalne premije v bruto domačem proizvodu. Slednji se je leta 2009 zmanjšal za 7,8%, zavarovalna penetracija se je zaradi tega povečala na 5,9% BDP in je znašala 73,75% evropske. Po tem kazalcu je Slovenija v 2009 prehitela Avstrijo. Po povprečni premiji na zavarovalnico pa je Madžarska prehitela Slovenijo (Slovensko zavarovalno združenje 2010b,75).

Tabela 4: Zavarovalna dejavnost v EU 2008 in v Sloveniji 2009

ZAVAROVALNA DEJAVNOST V EVROPSKI UNIJI 2008 IN V SLOVENIJI 2009 – KLJUČNI PODATKI*			
Kazalci	EU (27)	SLO	Delež SLO (%)
Število zavarovalnih družb	4.755	18	0,38
Število zaposlenih v zavarovalnicah	858.044	6.306	0,73
Povprečno število zaposlenih v zavarovalnici	180	350	194,14
Premije (mio €)	1.001.812	2.073	0,21
Od tega iz življenjskih zavarovanj (mio €)	611.500	630	0,10
Premije / prebivalca (€)	2.009	1.015	50,52
Premije življenjskih zavarovanj / prebivalca (€)	1.226	309	25,16
Premije neživljenjskih zavarovanj / prebivalca (€)	780	706	90,58
Delež premij v BDP (%)	8,0	5,9	73,75

* podatki so samo za zavarovalno dejavnost, tj. brez pozavarovanja.

(Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 74).

Tabela 5: Zavarovalna dejavnost v Sloveniji 2009 in v izbranih državah 2008

ZAVAROVALNA DEJAVNOST V SLOVENIJI 2009 IN V IZBRANIH DRŽAVAH 2008										
Država*	Število		Premije			Premija na prebivalca		Delež premij v BDP	Premija na	
	zavarovalnih družb	zavarovalnih delavcev	vsa zavarovanja	življenje	delež življenja	vsa zavarovanja	življenje		zavarovalnico	zavarovalnega delavca
			(mio €)	(mio €)	(%)	(€)	(€)			
Švica	144	49.236	33.171	19.907	60,0	4.344	2.607	9,9	230	673.714
Danska	202	15.808	21.200	14.999	70,8	3.862	2.732	9,1	105	1.341.093
Belgija	155	24.355	29.031	19.139	65,9	2.711	1.787	8,4	187	1.191.993
Evropska unija (27)	4.755	858.044	1.001.812	611.500	61,0	2.009	1.226	8,0	211	1.167.553
Avstrija	71	26.547	16.214	7.362	45,4	1.942	882	5,7	228	610.766
Italija	247	46.831	92.016	54.565	59,3	1.537	911	5,9	373	1.964.852
Portugalska	84	11.295	15.332	11.012	71,8	1.443	1.036	9,2	183	1.357.415
Slovenija	18	6.306	2.073	630	30,4	1.015	309	5,9	115	328.729
Grčija	87	9.000	4.751	2.476	52,1	423	220	2,0	55	527.889
Madžarska	30	27.806	3.540	1.834	51,8	353	183	3,4	118	127.311
Hrvaška	25	10.514	1.341	352	26,2	302	79	2,8	54	127.544
Turčija	59	16.007	6.179	827	13,4	87	12	1,2	105	386.019

* vrstni red po premiji vseh zavarovanj na prebivalca

(Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 75).

5. ZAVAROVALNIŠKI TRG EU

Petnajst članic EU in tri nečlanice so leta 1994 oblikovale enotni zavarovalniški trg. Poleg ukrepov liberalizacije in deregulacije so pri tem pomembna tudi pravila skrbnosti in kontrole konkurence za zaščito zavarovancev.

Gre za trojno uravnavanje (Štiblar 2003, 33):

-EKONOMSKO

Ekonomska ureditev enotnega učinkovitega zavarovalniškega trga: evropskim potrošnikom je na voljo ponudba zavarovalništva, ki je največja, najbolj inovativna in najcenejša v svetu. V ta namen so nacionalni trgi liberalizirani za vzpodbudo konkurenci. Gre za politiko konkurence EU, ki ukrepa proti nacionalnim monopolom, medtem ko nadnacionalne celo podpira.

-FINANČNO

Tu je pomembna kontrola zavarovalnih podjetij, katere cilj je minimizirati tveganje nesolventnosti zavarovalnic in zagotoviti likvidnost, da bodo vedno sposobne izpolnjevati svoje obveze do zavarovancev.

-PRAVNO

Pravna ureditev enotnega trga zavarovalništva določa pogodbene odnose med zavarovalnico in zavarovanci v okviru zaščite potrošnikov. V primeru razlikovanja določil od prava EU je potrebna kontrola in upoštevanje prava EU.

Štiblar (2003, 33) navaja, da so ključni cilji in načela uveljavitve enotnega zavarovalniškega trga EU

- jasna artikulacija strateških, ekonomskih in poslovnih koristi novih zakonodajnih iniciativ in izračun njihove učinkovitosti,
- bolj fleksibilen regulatorni okvir, ki je tudi dohodkovno in stroškovno učinkovit,
- močnejše osredotočenje na posle in nevtralen odnos do izbora tržnih poti.

S skupnim zavarovalniškim trgom EU je omogočeno lažje čezmejno delovanje in stroškovno učinkovito prevzemanje zavarovalnic. Zaradi razpršitve rizika v večjem portfelju in zaradi večje ponudbe so zadovoljni tako ponudniki kot potrošniki (Štiblar 2003, 33).

Po nekaterih ocenah je integracijo mogoče hitro doseči na področjih, kot so strateški razvoj, naložbe, informacijska tehnologija, zavarovanje velikih industrijskih rizikov, asistenčni produkti in pozavarovanje, težje pa pri oceni rizikov, obravnavanju škod, preprečevanju goljufij, množičnih rizikov ter pri pokojninskih in življenjskih zavarovanjih (Šenk 2004, 129).

Najpomembnejšo novost zavarovalniških direktiv predstavlja princip domačega nadzora nad zavarovalnicami, saj je bilo ugotovljeno, da se zavarovalnice le redko odločajo za ustanovitev hčerinskega podjetja ali podružnice v drugih državah. Zavarovalnice lahko opravljajo posle znotraj EU na podlagi izdanega dovoljenja v državi, kjer je sedež zavarovalnice. Hčerinska podjetja delujejo pod zavarovalnim nadzorom držav gostiteljic (Širca 2005, 31).

Na področju zavarovalništva naj bi se pričakovani ekonomski učinki oblikovanja notranjega trga po mnenju strokovnjakov kazali na strani ponudbe in povpraševanja (Širca 2005, 30):

- znižanje stroškov in posledično tudi cen,
- zniževanje cen bi stimuliralo povpraševanje in pozitivno vplivalo na zniževanje inflacije,
- povečalo se bi delovanje družb, boljša bi bila izraba virov,
- konkurenca bo vse večja in tako se bo ustvarjal krog, ki se bo sam vzdrževal,
- z integracijo trgov se bi odpirala nova delovna mesta,
- povečanje tujih investicij.

5.1. Zavarovalna dejavnost EU

Evropskemu trgu so zavarovalni posredniki zelo pomembni, vendar njihova vloga ni pretežno v sodelovanju pri prodaji zavarovalnih storitev, ampak so pomembni na področju svetovanja in ponujanja pomoči zavarovancem pri sklepanju zavarovanj in pri reševanju zavarovalnih primerov. Še posebej poudarjena pa je njihova naloga, da analizirajo strankine potrebe po kritju tveganj, kar omogoča izbiro pravega zavarovanja (Ivanjko 2003, 46).

Vloga zavarovalnih posrednikov na trgu Evropske unije, bo v prihodnosti še pomembnejša zaradi zaostritve konkurenčne ponudbe številnih zavarovalnic in zaradi kompleksnosti poslovanja na celotnem območju Evropske unije. Predvideva se tudi, da bodo zavarovalni posredniki nosilci tudi drugih dejavnosti v povezavi s finančnimi storitvami, saj se posredovanje pri zavarovalnih storitvah obravnava v kontekstu celotnega ponujanja finančnih storitev na področju Evropske unije (Ivanjko 2003, 46).

V letu 2009 je 368 zavarovalnic, ki imajo sedež na območju držav članic Evropske skupnosti, ki delujejo v okviru Evropske unije, lahko v Republiki Sloveniji neposredno opravljalo zavarovalne posle. Pri tem ima največ zavarovalnic sedež v Veliki Britaniji (93 zavarovalnic oz. 25,3% vseh zavarovalnic iz držav članic, ki v Sloveniji neposredno opravljajo zavarovalne posle). Sledijo zavarovalnice s sedežem na Irskem (38 zavarovalnic) in v Avstriji (32 zavarovalnic), Nemčiji (28 zavarovalnic), Luksemburgu (24 zavarovalnic) itd. Ostale države članice imajo manj kot 10 zavarovalnic, ki v Sloveniji neposredno opravljajo zavarovalne posle (AZN 2010, 17).

6. MOŽNOST RAZVOJA TRGA ZAVAROVANJ V SLOVENIJI

Do sredine osemdesetih let so zavarovalnice tudi v svetu delovale predvsem na svojih domačih trgih. V devetdesetih pa je bilo opaziti vse več prevzemov zavarovalnic s strani tujih zavarovalnic. Tako je ponudba zavarovalnih storitev segla čez državne meje. Prosta mobilnost, ki jo zagovarjajo v Evropski uniji, je eden od ključnih dejavnikov za pospešen razvoj zavarovalništva.

Pospešen razvoj pričakujemo tudi v Sloveniji. Imamo možnost izboljšanja obstoječih storitev in znižanja stroškov. Ponudba bo bolj prilagojena ciljnim skupinam, razvijale se bodo nove prodajne poti. Glede na podatke v preteklosti lahko upravičeno pričakujemo, da bo skupna bruto obračunana premija v prihodnosti še naraščala, saj slovenski zavarovalniški trg še ni popolnoma nasičen.

Glavni, še premalo izkoriščeni, potenciali na slovenskem trgu so na področju (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 9):

- potresnih zavarovanj,
- zavarovanj odgovornosti,
- zavarovanj obratovalnega zastoja (šomaža),
- možnosti zavarovanja dodatnih rizikov pri obstoječih zavarovanjih,
- asistenčnih zavarovanj,
- dopolnitve prostovoljnih pokojninskih zavarovanj in pospešene prodaje življenjskih zavarovanj,
- razvoja nadstandardnih zdravstvenih zavarovanj,
- širitve zdravstvenega zavarovanja v tujini z asistenco.

Uspešnost razvoja slovenskih zavarovalnic bo odvisna tudi od uvajanja novosti pri trženju zavarovanj, informatiki ter doseganju dolgoročnega sodelovanja z obstoječimi in potencialnimi kupci. Priložnost za zavarovalnice je tudi sodelovanje s strateškimi partnerji ter povezovanje z bankami, kar obeta lep razvoj bančnega zavarovalništva (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 9).

Konkurenca na slovenskem zavarovalniškem trgu je vse večja. Skupščina Slovenskega zavarovalnega združenja je 20. maja 2010 sprejela v članstvo avstrijsko življenjsko zavarovalnico ERGO in tako se je število članic povečalo na 21 (19 zavarovalnic in dve pozavarovalnici). Vse te družbe imajo v Sloveniji vsaj eno poslovno enoto, med njimi pa so tudi tri podružnice zavarovalnic iz EU (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 46).

Zunaj članstva v SZZ ostajajo Prva osebna zavarovalnica in tiste tuje zavarovalnice, ki v Sloveniji poslujejo po sistemu FOS. Kar pomeni, da poslujejo po sistemu svobodnega opravljanja storitev na trgu EU, tako da jih le malo želi ustanoviti podružnico. Podatki o njihovem poslovanju so dosegljivi le v njihovih matičnih državah in s precejšnjo zakasnitvijo pri slovenskem nadzornem organu (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 46).

Trg premoženjskih zavarovanj, s premijo 1,44 milijarde evrov, v celoti obvladuje šestnajst klasičnih zavarovalnic. Življenjska zavarovanja prodaja trinajst zavarovalnic, od tega dveh ne uvrščamo med klasične zavarovalnice. Privlačnost nakupa življenjske police se je z recesijo zmanjšala. Zavarovalnice so zato z življenjskimi zavarovanji zbrale le za 630 milijonov evrov bruto obračunane premije, leta 2008 643 milijonov evrov (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 47).

V strukturi portfelja se kažejo določeni premiki, ki morda že oblikujejo trende posameznih zavarovalnih vrst v prihodnosti. Strukturni delež zavarovanja avtomobilske odgovornosti se počasi zmanjšuje (20% leta 2003; 16% leta 2009), delež zavarovanja avtomobilskega kaska pa povečuje (9% leta 2003; 12% leta 2009). Podobna dinamika, a nekoliko manj intenzivna, se kaže pri strukturnem deležu premoženjskih zavarovanj (10% leta 2003; 11% leta 2009). Življenjska zavarovanja imajo kljub trenutni krizi še vedno lepo prihodnost, saj so se v prvem tromesečju leta 2010 že pokazale prve sledi okrevanja (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 47).

Delež premije življenjskih zavarovanj v celotnem portfelju se je od leta 2003 (ko je znašal 24%) do leta 2009 okrepil na 30%, pričakovati pa je njegovo nadaljnjo rast. Varčevanje in zmanjševanje stroškov v zavarovalnicah in pozavarovalnicah bo še naprej poglobilni ukrep za zmanjšanje vpliva krize na zavarovalni trg. Vstop Slovenije v OECD prinaša zavarovalnem trgu in Slovenskem zavarovalnem združenju določene naloge (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 47).

Te naloge so (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 47):

- preoblikovanje družb v državni lasti
- dodatno statistično poročanje
- krepitev izobraževanja kupcev storitev

Država pa ima nalogo harmonizacije nekaterih predpisov. V srednjeročnem obdobju je pričakovati vpliv sprejema direktive Solventnost II, krepitev konkurence na zavarovalnem trgu in povečanje števila članstva v združenju (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 48).

6.1. Možne oblike kapitalskih povezav med zavarovalnicami in drugimi finančnimi institucijami

Na evropskem trgu pri razvoju finančnih sistemov kot vodilni finančni posredniki nastopajo tako banke kot zavarovalnice, holding podjetja oziroma druga finančna podjetja. Pri tovrstni konsolidaciji sta značilni predvsem dve dinamični obliki in sicer, da banka prevzame zavarovalnico ali obratno, da ena ustanovi drugo (Arhar 2003, 31).

Dnevna praksa kaže, da omenjeni obliki nista edini, kajti v zadnjem času se med enimi in drugimi finančnimi posredniki v veliki meri uporablja kooperacijska pogodba za nudenje storitev druge pogodbene stranke. Še več, običajno je kooperacijska pogodba predhodnica statusne spremembe, kajti partnerja se na tej podlagi že poznata in tudi lažje ocenita prednosti in slabosti drugega (Arhar 2003, 31).

Tako imenovani finančni stebri ne morejo in ne smejo biti proizvod kakršnegakoli političnega urejanja slovenskega finančnega prostora. Povezovanje in kapitalsko združevanje bank, zavarovalnic in drugih finančnih posrednikov (npr. investicijskih skladov) v finančne stebre bi moralo temeljiti predvsem na poznavanju lastnosti zavarovalnih, bančnih in drugih finančnih storitev (Končina 2003, 24).

Samo tržno zanimivi skupni izdelki zavarovalnic, bank in tudi drugih finančnih posrednikov ter njihova konkurenčnost, tako na našem kot na evropskih trgih, so lahko prava podlaga za poslovno in kapitalsko povezovanje naših finančnih institucij in s tem podlaga za oblikovanje strateških finančnih stebrov. Z vmešavanjem slovenske politike v lastniška razmerja slovenskih zavarovalnic, z namenom vpliva na slovensko zavarovalništvo bi bilo dolgoročno lahko nevarno, saj bi tako ostale strokovnost, konkurenčnost in posodobitve tržne ponudbe naših zavarovalnic v ozadju. Ob taki predpostavki obstaja tveganje, da bi politični interesi prevladali nad zavarovalniško stroko in poslovno neodvisnostjo managementa zavarovalnic (Slovensko zavarovalno združenje 2009b, 5).

6.1.1. Združevanje bank in zavarovalnic

Sodelovanje bank in zavarovalnic ima številne pojavne oblike, najpogostejše pa so pogodbeno sodelovanje, kapitalске povezave, ustanovitev skupne zavarovalnice, ustanovitev zavarovalnice s strani banke, ustanovitev banke s strani zavarovalnice. V Sloveniji se med njimi razvija pogodbeno sodelovanje, ki se izraža kot prodaja zavarovalnih storitev prek bančnih okenc (AZN 2010,28).

V zadnjih desetletjih smo priča velikim spremembam na področju finančnih storitev. Predvsem intenzivno narašča upravljanje s tveganji znotraj finančnih organizacij na eni strani in vse večje potrebe po kompleksnejših produktih na drugi strani. Vse to ustvarja zelo drugačno podobo od tiste, ki smo je bili vajeni še pred 25 ali 20 leti na finančnem področju. Globoke spremembe in globalizacija v svetovnem gospodarstvu so vplivale tudi na razvoj zavarovalnic in bank. V preteklosti je bila za bančno in zavarovalno dejavnost značilna stroga ločnica. Vzrok zanjo so bile neenake pristojnosti in stroga zakonodaja, ki je urejala obe dejavnosti, različna poslovna kultura, različen odnos do tveganj in različne časovne, operativne in strateške usmeritve. Danes so svetovne, politične, ekonomske in pravne spremembe pripeljale do intenzivnih dogovorov in sodelovanj med zavarovalnico in banko (Glogovšek 2008, 81-94).

Slovenski finančni trg vsebuje relativno visoko koncentracijo bank, hkrati pa se banke soočajo z dokaj visoko stopnjo konkurenčnosti. Staranje prebivalstva in nezaupanje v trenutni pokojninski sistem povečujeta povpraševanje po dodatnih pokojninskih in življenjskih zavarovanjih. Pričakovana rast prodaje življenjskih zavarovanj pa odpira možnosti povečanja dobička, tako zavarovalnicam kot tudi bankam. Le-te imajo tako na področju zavarovalnega posredništva dobro izhodiščno točko, za večji izkoristek svoje mreže poslovanja, zavarovalnicam pa sodelovanje predstavlja povečanje obsega poslovanja brez večjih investicijskih vlaganj. Temeljni motiv za medsebojno povezovanje je torej obvladovanje stroškov poslovanja, s tem pa izboljšanje tržnega položaja, večja učinkovitost ter bolj izkoriščena ekonomija obsega (Glogovšek 2008, 190).

V zadnjih letih se je bistveno povečal pritisk na vodstva bank. Velik pečat so dali pri tem krizni pojavi v gospodarstvu. Nedvomno pa so k temu pripomogle tudi presežne kapacitete v finančni industriji. Iz tega razloga je vodstvo banke prisiljeno razmišljati o dodatnih storitvah, ki jih lahko ponudi strankam preko bančnih okenc (Glogovšek 2008, 198).

Poleg klasičnih storitev so pričeli opravljati tudi posle vlaganj v vrednostne papirje in posredovanja pri zavarovalnih poslih. V praksi te storitve večina bank že opravlja, vendar pa ostaja vprašanje smiselnosti izvajanja široke ponudbe (Oseli 2008).

Trenutne razmere na finančnih trgih vse bolj kažejo na to, da se oblike varčevanja v smislu depozitov in varčevalnih računov vedno bolj nadomeščajo z drugimi oblikami rentnih varčevanj. Vse večja so zanimanja za življenjska zavarovanja, uporaba tradicionalnih varčevalnih oblik na banki pa se nekoliko zmanjšuje. Bankam, ki torej ne želijo zaostati za konkurenco, ne preostane drugega, kot da ponudijo svojim obstoječim in potencialnim komitentom preizkušene bančno- zavarovalne storitve, samostojno ali v povezavi z zavarovalnicami (Oseli 2008).

Banke se pojavljajo v sektorju zavarovalništva z distribucijo zavarovalniških storitev, medtem ko tudi zavarovalnice vse več posegajo na področje delovanja tradicionalnega bančništva. Ta trend je še posebej izrazit na področju življenjskih zavarovanj, ker le-ta predstavljajo bližji substitut bančnim produktom, kot so na primer dolgoročna varčevanja ali depozitne vloge (Hodošček 2005, 21).

V povezovanju bank in zavarovalnic imajo banke številne prednosti. V celoviti ponudbi bančnih in zavarovalniških produktov si lahko povečajo tržni delež in prihodke. Prednost je tudi ta, da lahko obe finančni instituciji povežeta produkte v skupne pakete, s katerimi po eni strani nudi banka stranki večje ugodnosti, po drugi strani pa povečanje dobička iz naslova večjega števila sklenjenih poslov. Poleg prihodkov iz rednega poslovanja tako banke prejema tudi prihodke iz naslova provizij, ki jih prejmejo odvisno od sklenjenih zavarovalnih produktov. Prav tako imajo zavarovalnice in banke skupno korist, ki se kaže v trženju produktov z večjo razpršenostjo prodajne mreže. Ena izmed pglavitnih prednosti pa je tudi v informacijah, s katerimi banke in zavarovalnice razpolagajo. Zaradi varstva osebnih podatkov le-teh banke ne smejo nuditi zavarovalnicam in obratno, lahko pa jih uporabijo v okviru lastne ponudbe, vendarle v primeru, da so predčasno pridobile soglasje komitentov za uporabo podatkov pri neposrednem trženju (Haider 2009).

Bistvena prednost z vidika zavarovalnic po mnenju avtorja Haidarja je, da imajo banke bolj osebni stik s komitenti in hkrati bolj poznajo njihove bančne potrebe. Bančni uslužbenci imajo dovolj izkušenj in predznanja, da se lahko v relativno kratkem času naučijo tržiti osnovne zavarovalniške produkte. Dodatne konkurenčne prednosti pa jim daje še poznavanje potreb svojih strank in poznavanje finančnega sistema. S trženjem zavarovalniških produktov preko bančne mreže lahko zavarovalnice znižajo stroške poslovanja in hkrati postanejo manj odvisni od lastne mreže zavarovalnih zastopnikov (Haider 2009).

6.1.2. Povezovanje zavarovalnic

Za Evropo je v tem času značilen trend povezovanja zavarovalnic. Evropske zavarovalnice imajo visoko stopnjo razpršitve poslovanja in so navzoče na celotnem območju ene ali več držav. Eden izmed vzrokov za tovrstni pristop predstavljajo že izrabljene možnosti povečevanja tržnega deleža na lastnih trgih (AZN 2010, 30).

Poslovno mrežo tako širijo z nakupom zavarovalnic na vzhodnih evropskih trgih. Čutiti je prisotnost naglih združenj, prevzemov ali nakupov na vzhodnih evropskih trgih. Pri manjših in srednjih zavarovalnicah je vidna težnja kapitalskih povezav in pospešene rasti, s ciljem doseganja večje konkurenčnosti, velike zavarovalnice pa s tem dosegajo globalno konkurenčnost (AZN 2010, 31).

Slovenske zavarovalne in pozavarovalne družbe se med seboj kapitalsko in organizacijsko povezujejo ter s tem oblikujejo perspektivna in trdna zavarovalna jedra (Slovensko zavarovalno združenje 2010b, 70).

6.2. Možne razvojne usmeritve

V splošnem velja mnenje, da je glavna prednost naših zavarovalnic v EU zvestoba zavarovancev, glavna slabost pa sorazmerna majhnost zavarovalnic v primerjavi s tujimi (Vidic 2002, 20).

Slovenske zavarovalnice so si po vsebini precej podobne. Prav tako je tudi njihova cenovna politika precej podobna. Vse zavarovalnice imajo strategijo nizkih premij in dodatnih popustov ter skoraj enak sistem bonusov in malusov. Prav zaradi tega se zavarovanci pogosto težko odločajo, pod katero zavarovalno streho bi stopili. Ker potencialni zavarovanec vsebinskih razlik med zavarovalnicami navadno ne opazi, je njihova izbira podrejena drugim merilom (AZN 2010, 10).

V prihodnje se morajo slovenske zavarovalnice zelo potruditi pri razvoju in izgradnji svojih produktov, da bodo konkurenčne tujim zavarovalnicam, tako na področju življenjskih zavarovanj in tudi premoženjskih zavarovanj, predvsem toliko bolj pri produktih, namenjenih podjetjem. Kljub pogosto pomanjkljivi ponudbi in dejstvu, da je v minulih dveh letih mnogo velikih svetovnih zavarovalnic zabredlo v krizo, pa slovensko zavarovalništvo doživlja veliko rast (AZN 2010, 10).

Trend rasti in poslovanja naših zavarovalnic je obrnjen navzgor in se rast pričakuje tudi v prihodnje. Vendar ne smemo pozabiti, da imajo tuje zavarovalnice lažji vstop na naš trg, kot kadarkoli prej. Tega se slovenske zavarovalnice zavedajo, predvsem pri trženju, sedaj in v prihodnje, življenjskih zavarovanj, saj je slovenski trg za te oblike zavarovanj trenutno najbolj odprt. Potencialni zavarovanec bo vedno bolj zahteval celovito obravnavo in ne le določena zavarovanja. Prihodnje tržne niše se kažejo, kot je že bilo omenjeno, predvsem v razvoju življenjskega zavarovanja, prostovoljnega pokojninskega in rentnega zavarovanja ter zavarovanja odgovornost. Velike razvojne možnosti pa omogoča tudi asistenčno zavarovanje (AZN 2010, 10).

Prihodnost je v povezanih zavarovanjih, ki združujejo produkte zavarovalnic, bank in investicijskih skladov. Priložnost bodo vsekakor dobile tudi specializirane zavarovalnice. Splošnih (kompozitnih) zavarovalnic slovenska zakonodaja ne dovoljuje ustanavljati. Sedanje zavarovalnice pa bodo še naprej splošne le, če bodo dovolj velike, sicer se bodo prisiljene specializirati (AZN 2010, 10).

Slovenski trg specializiranim zavarovalnicam pa ni najbolj naklonjen, saj je kritična masa potencialnih zavarovancev precej majhna. Vendar to še ne pomeni, da takšen trg za naše zavarovalnice ni zanimiv. Zgled je zavarovalnica Arag, ki je v Sloveniji našla tržno nišo v zavarovanju pravne zaščite (AZN 2010, 10).

Drugo močno specializacijo glede na zasnovo zdravstvene reforme lahko tudi pričakujemo pri prostovoljnem zdravstvenem zavarovanju. Na tem področju si bodo kot kaže v prihodnje konkurirali predvsem Vzajemna, Adriatic in Triglav zdravstvena zavarovalnica (AZN 2010, 10).

Slovenske zavarovalnice so se morale do leta 2007 prilagoditi evropskim tržnim razmeram ne le na produktivni ravni, nekonkurenčni smo tudi zaradi previsokih stroškov, posebno slabo pa imamo tudi informacijsko podporo (AZN 2010, 15).

Velika posebnost našega trga je tudi Zavarovalnica Triglav. S svojim največjim tržnim deležem je vodilna in zaradi svoje velikosti drugim narekuje tempo in predstavlja konkurenco. Vidi se, da je zavarovalnica v državni lasti in s tem ima večje možnosti razvoja in širitve. Preostale zavarovalnice pa se morajo zaradi premajhnega tržnega deleža v glavnem prilagajati največji (AZN 2010, 15).

V celoti se trenutno nakazujeta dve razvojni poti. Prva je t.i. dodatno zavarovanje, ki pokrije določene storitve, ki so izključene iz pokritja javnega obveznega zavarovanja, kot so denimo zdravljenje ali recimo zavarovanje za zdravila, ki jih ne pokrije osnovno zavarovanje. Poleg tega se bodo najverjetneje razvile in razširile tudi oblike t.i. vzporednih zavarovanj (nadstandardnih). Sedaj lahko razberemo iz medijev, da se vlada in Ministrstvo za zdravje ukvarjata s vprašanjem o združitvi osnovnega in dodatnega zavarovanja (Rednak 2011, 1).

Iz košaric pravic v obveznem zdravstvenem zavarovanju naj bi izločili nenujne reševalne prevoze, pogrebne in posmrtnine ter zdraviliško zdravljenje, ki ni nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja. Določene naj bi bile standardizirane storitve oziroma tudi, kdaj in kje bodo dostopne (Rednak 2011, 1).

IBM (International Business Machines) je inštitut, ki se ukvarja s področjem razvoja in proizvodnje najnaprednejših informacijskih tehnologij, vključno z računalniškimi sistemi, programsko opremo, omrežji hranjenja podatkov in mikroelektroniko. Najnovejša globalna študija IBM-ovega inštituta izpostavlja pomen ustvarjalnosti, kot prioriteto za uspešno poslovanje podjetja v prihodnosti. S tem študijem poudarjajo pomen prihodnosti razvoja zavarovalništva v inovativnih pristopih (IBM 2011).

Prav tako lahko na slovenskem trgu pričakujemo okrepljeno tujo konkurenco. To še zlasti velja za različne oblike življenjskega zavarovanja, kot tistega segmenta zavarovalniških storitev v Sloveniji, kjer obstajajo še rezerve za veliko povečanje obsega poslovanja. Prav tako lahko pričakujemo in že vstopajo tuje banka, ki bodo in že ponujajo tudi zavarovalniške storitve. Na tem področju je pričakovati, da se bo aktivnost tujih zavarovalnic osredotočila na nudenje storitev in s tem povečanje kroga komitentov (Umar 2011, 21).

Zavarovalnice morajo, preko zmanjševanja operativnih stroškov in povečanja neobrestnih prihodkov, kakor tudi preko širitve njihove ponudbe od klasičnih, enostavnejših na bolj zahtevne storitve nadaljevati s procesom notranjega prestrukturiranja. Proces vključuje celo vrsto ukrepov za povečanje njihove profitabilnosti, kapitalske ustreznosti in ekonomske učinkovitosti, vključno z pospešenim izobraževanjem svojih kadrov (Umar 2011, 21).

6.2.1 Elektronsko zavarovalništvo

Elektronsko poslovanje obsega veliko več kot let navadno izmenjavo računalniških podatkov in delovanja spletne trgovine. Vse, kar danes delamo v sklopu svoje poslovne dejavnosti s pomočjo računalniških aplikacij in omrežj imenujemo e-poslovanje. Zato gre pri e-poslovanju za zelo široko področje, ki zajema tehnične, tehnološke, ekonomske, pravne in organizacijske okvire (Gradišar, Jaklič in Turk 2007, 184).

Spletno zavarovalništvo pomeni sklepanje zavarovalniških pogodb na elektronski način po spletnem mediju. Sklepanje zavarovalnih pogodb je razmeroma formalno s pomočjo vnaprej pripravljenih obrazcev in splošnih pogojev. To je idealno okolje za razvoj elektronskega načina dela. Kadar je sklenitev zavarovanja eden izmed poslovnih dogodkov v verigi, se z zavarovanjem dogaja tako kot z drugimi povezanimi deli poslovanja. Elektronsko izvedeni dogodki pritiskajo na neelektronske dogodke, ki s svojo počasnostjo ovirajo druge (Ekonomska fakulteta Ljubljana 2009, 18).

Ponudba spletnih storitev zavarovalnic (Ekonomska fakulteta Ljubljana 2009, 19):

- informacije o poslovni ponudbi,
- prodaja zavarovalnih polic
  - avtomobilsko zavarovanje,
  - zavarovanje oseb in premoženja,
  - zdravstveno zavarovanje,
  - življenjsko zavarovanje.

Prednosti se kažejo predvsem v izboljšanju odnosov s strankami, nižjih stroških poslovanja, širšem krogu potencialnih strank, možnosti dostopa izven zavarovalnice in v večji informiranosti uporabnikov. Slabosti uvedbe so v številu transakcij, starih navadah komitentov, veljavnosti in da ni razlike v premijah (Ekonomska fakulteta Ljubljana 2009, 20-23).

9. SKLEP

Slovenski zavarovalniški trg je že kar nekaj let pod okriljem evropskega zavarovalniškega trga. V prvih letih vpliva evropskega trga ni bilo čutiti. Sedaj že lahko vidimo vpliv močne tuje konkurence. Tuja konkurenca želi vstopiti na slovenski trg in se tudi povezati z našimi posredniki ter finančnimi institucijami.

Skozi analizo zavarovalnega leta lahko vidimo, da so se nekateri statistični podatki poslovanja v primerjavi z prejšnjim letom spremenili, nekateri pa tudi ne. Še vedno največ pobrane premije je pobrane na področju premoženjskega zavarovanja. V primerjavi z leti, preden smo vstopili v skupni evropski zavarovalniški trg, se te številke niso bistveno spremenile. Kar pomeni, da razvoj nepremoženjskih zavarovanj še vedno stagnira. Oziroma, se zelo počasi razvija. To kaže na to, da bomo morali tako Slovenci, kot tudi zavarovalnice in država spremeniti naša mišljenja in videnja.

V letu 2009 je bilo na slovenskem trgu pobrane 2.019 mio EUR zavarovalne premije vseh zavarovanj. Kar pomeni, da se je po finančni krizi povečal obseg pobrane premije. Prav tako lahko iz analize razberemo, da je še vedno največja zavarovalnica po pobranih premijah oziroma tržnem deležu Zavarovalnica Triglav. Ta je v delni državni lasti, kar ji omogoča tudi boljše možnosti za razvoj in obstanek. Že kar nekaj let na lestvici prvih petih glede na tržni delež, ostajata Zavarovalnica Maribor in Adriatic Slovenica.

Vse slovenske zavarovalnice poslujejo z enakim ali podobnim modelom sistema prodaje in ponudbe. Vse želijo imeti široko ponudbo, kar pomeni tržiti vsa zavarovanja na celotnem območju Slovenije in tako uporabiti pretežno lastno prodajno mrežo. V Sloveniji je že kar nekaj posrednikov, ki širijo ponudbo različnih zavarovalniških institucij, kar pomeni, da imajo širok spekter, kar se tiče znanja in poznavanja ponudbe zavarovalnih storitev na slovenskem trgu. Vendar je še vedno takšne prodajne mreže premalo.

Prav tako so še in bodo zavarovalnice na slovenskem prisiljene povezovati z tujimi konkurenčnimi zavarovalnimi hišami in finančnimi institucijami. Na slovenskem trgu se že povezujejo s slovenskimi in tujimi bankami. Medsebojna povezava slovenskih zavarovalnic na slovenskem še trenutno ni prisotna. Ampak zaradi potreb strank oziroma zavarovancev bodo morale narediti korak naprej. Slovenski trg je še premalo izkoriščen za razvoj dobrih zavarovalnih storitev. Velike možnosti so gotovo v povezovanju z bankami. To daje slovenskemu zavarovalnemu trgu večje možnosti razvoja. Slovenske in tuje zavarovalnice se povezuje z bankami kot so Nova KBM, SKB, Abanka. Velik vpliv na slovenski zavarovalni trg imajo tudi tuje banke. Med njimi so tudi Raffeisen in Sparkasse.

Konkurenca na tujem ima zelo podobno ponudbo, kot na slovenskem trgu, kar se tiče premoženjskih zavarovanj. Na tem področju se slovenski zavarovalniški trg ne bo kaj veliko spreminjal. Kar se pa tiče nepremoženjskih zavarovanj, pa lahko pričakujemo še številne spremembe. Kot lahko vidimo že pri osnovnem zdravstvenem zavarovanju in prostovoljnem dodatnem zdravstvenem zavarovanju. Na tem področju so prisotne nenehne spremembe. Trenutno se država oziroma vlada in Ministrstvo za zdravje ukvarjata s vprašanjem združitve osnovnega in dodatnega zdravstvenega zavarovanja. Prav tako nam vsako leto spreminjajo pravice iz obeh kategorij zdravstvenega zavarovanja. Naslednja

kategorija nepremoženjskih zavarovanj so tudi življenjska zavarovanja. Ta so na slovenskem trgu v primerjavi z evropskim trgom zelo slabo razvita. Resje, da je vključevanje investicijskih skladov v življenjska zavarovanja doprineslo k napredku na tem področju. Vendar še vedno premalo. Premalo upravljalcev skladov imamo na izbiro in tudi prevelike vstopne stroške. Tekmovanje na konkurenčnih trgih omogoča s tem večji razvoj slovenskih zavarovalnic in tudi povečanje ugleda slovenskih zavarovalnic.

10. POVZETEK, SUMMARY

Področje finančnega sektorja v zadnjih letih doživlja spremembe. Ponekod hitreje ponekod počasneje. Finančni sektor zaznamujejo nove združitve in povezovanja med finančnimi institucijami. Gre za povezave med zavarovalnicami, tako tujimi kot slovenskimi. Zelo pomembne so tudi povezave med zavarovalnicami in bankami. Ta oblika prinaša veliko prednosti na evropskem in slovenskem trgu. Gre za boljšo izrabo bančnega poslovanja, informacijskih povezav in podatkov komitentov, sprememb na področju varčevalnih in zavarovalnih navad komitentov, sprememb na področju sistemske urejenosti mednarodnega zavarovalnega in finančnega trga ter boljše informiranje o ponudbi komitentov.

Tuja konkurenca počasi a vztrajno prodira na slovenski trg. Zato mora slovenski trg spremljati dogajanja na tujih trgih in se s tem istočasno razvijati in izobraževati. Gre tako za razvoj nove ali pa izboljšane ponudbe zavarovalnih storitev na slovenskem trgu. Glavne naloge slovenskega zavarovalnega trga za vključitev v mednarodno okolje so preoblikovanje družb v državni lasti, dodatno statistično poročanje in krepitev izobraževanja kupcev. S tem lahko dosežemo boljše možnosti za doseganje poslovnega uspeha na konkurenčnem trgu.

Ključne besede: zavarovalniški trg, konkurenčnost, zavarovalne storitve, Slovenija, EU, povezovanje finančnih institucij.

Summary

The scope of the financial sector is undergoing changes recent years. Sometimes faster sometimes slower. The financial sector is characterized by new mergers and alliances between financial institutions. This is link between insurances, both foreign and Slovenian. Very important are also the links between insurances and banks. This format brings many advantages in European and Slovenian market. This is better use of banking, information links and data customers, changes in savings and insurance habits of customers, changes in systemic regulation of international insurance and financial market and offers better information about customers.

Foreign competition is slowly but steadily penetrating into the Slovenian market. Therefore, the Slovenian market monitors developments in foreign markets and thereby to develop and educate at the same time. It also to develop new or improve the supply of insurance services in Slovenian market. The main tasks of Slovenian insurance market for inclusion in the international environment as transformation of state owned companies, further strengthening of statistical reporting and customer education. This option can be done to achieve business success in a competitive market.

Keywords: insurance market, competition, insurance, Slovenia, EU, integration of financial institutions.

11. LITERATURA in VIRI

11.1. Literatura

- Arhar, France. 2003. *Konsolidacija finančnega trga s poudarkom na zavarovalništvu*. Zbornik 10. dnevov slovenskega zavarovalništva. Portorož: Slovensko zavarovalno združenje, str. 31
- Glogovšek, Jože. 2008. *Bančni menedžment*. Maribor: Založba Pivec, str. 81-198.
- Gradišar, Miro. Jurij, Jaklič. Tomaž, Turk. 2007. *Osnove poslovne informatike*. Ljubljana:Ekonomska fakulteta, str. 184.
- Haidar, Muhammad. 2009. *Introduction to Bancassurance. Ezine articles®*. (online) Dostopno na: http://EzineArticles.com/?expert=Mohammad_Haidar [25.6.2011].
- Hodošček, Leon. 2005. *Finančni konglomerati s poudarkom na bančnem zavarovalništvu*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, str. 21.
- Ivanjko, Šime. 2003. *Zavarovalni posrednik v EU in RS*. 1. seminar zavarovalnih zastopnikov in zavarovalnih posrednikov. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, str. 46.
- Komelj J. in Dolničar J. 2007. *Izzivi in možnosti v zavarovanju in pozavarovanju s poudarkom na Solventnosti II*. Ljubljana:Pozavarovalnica Sava d.d. str. 4.
- Končina, Miroslav. 2003. *Menedžerji na preizkušnji*. Ljubljana. Dnevnik, 44/2003, str. 24.
- Oseli, Petra. 2008. *Bankassurance na pohodu*. Revija Kapital, 358/2008. (online) Dostopno na: <http://www.revijakapital.com/kapital/poslovnefinance.php?idclanka=2940> _ [25.6.2011].
- Rednak, Andreja. (28.5.2010). *Vpliv lobijev na novi prispevek za zdravstvo?*. Finance, 98/2011, str. 1. (online) Dostopno na: <http://www.finance.si/313048/Vpliv-lobijev-na-novi-prispevek-zdravstvo> [22.5.2011].
- Šenk, Matija. 2004. *Enotni zavarovalniški trg v EU*. Zbornik 11. dnevov slovenskega zavarovalništva. Portorož : Slovensko zavarovalno združenje, str. 129.
- Širca, Borut. 2005. *Slovensko zavarovalništvo ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo*. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, str. 30-31.

- Škufca, Franc. 2003. *Zavarovalstvo na Slovenskem*. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, str. 271.
- Štiblar, Franjo. 2003. *Zavarovalništvo Slovenije na poti v Evropsko unijo*. Ljubljana: Gospodarska gibanja, 352/2003, str. 33.
- Štiblar, Franjo. Šramel, Filip. 2006. *Kaj pomeni priprava režima solventnost II za zavarovalništvo Slovenije*. Ljubljana: Zavarovalniški horizonti, 2, str. 3-13.
- Vidic, Tomaž. 2002. *Vstop v EU za zavarovalnice ne bo stresen*. Ljubljana: Finance, 81/2002, str. 20.
- Weiss, Monika. 2006. *Finančni konglomerati bodo zaposlili BS, ATVP in AZN*. Ljubljana: Finance, 50/2000 , str. 5.

11.2. Viri

- Agencija za zavarovalni nadzor, 2011a. Naloge in pristojnosti Agencije (online) Dostopno na : <http://www.a-zn.si/Default.aspx?id=8> [28.5.2011].
- Agencija za zavarovalni nadzor, 2011b. Ustanovitev in pravni položaj (online) Dostopno na: <http://www.a-zn.si/Default.aspx?id=9> [28.5.2011].
- CEA. 2009. *Why is Solvency II good for policyholders*. (online) Dostopno na: http://www.cea.eu/uploads/DocumentsLibrary/documents/1240241981_cea-whysii-is-good-for-policyholders-20-april-2009.pdf. [26.6.2011].
- CEA. 2011. *Solvency II. Key issues- Solvency* (online) Dostopno na: <http://www.cea.eu/index.php/key-issues/solvency-ii> [7.5.2011].
- EMB. 2010. *Solvency II. Understanding the Directive*. (online) Dostopno na: http://www.emb.com/EMBDOTCOM/UK/UK/ERM/Solvency%20II%20Brochure_FINAL-low%20res.pdf. [26.6.2011].
- FSA. 2009. *Solvency2*. (online) Dostopno na: <http://www.fsa.gov.uk/Pages/About/What/International/solvency/index.shtml>. [26.6.2011].
- IBM. 2010. *Prihodnost zavarovalništva je v inovativnih pristopih*. (online) Dostopno na: <http://www.racunalniske-novice.com/novice/sporocila-zajavnost/prihodnost-zavarovalnistva-je-v-inovativnih-pristopih.html> [26.6.2011].
- KPMG. 2007. *Solvency II Briefing*. (online) Dostopno na: <http://www.kpmg.lu/Download/SolvencyIIBriefing/SolvencyIIBriefingEdition22007.pdf> [26.6.2011].

- Agencija za zavarovalni nadzor. 2004. Letno poročilo 2003. Ljubljana, str. 2-3.
- Agencija za zavarovalni nadzor. 2010. Letno poročilo 2009. Ljubljana, str. 3-48.
- Obligacijski zakonik (OZ) (Uradni list RS, 2010).
- Slovensko zavarovalno združenje. 2008. *Zavarovalniški horizonti*. Ljubljana, str. 66-67.
- Slovensko zavarovalno združenje. 2009a. Statistični zavarovalniški bilten 2009. Ljubljana, str. 1.
- Slovensko zavarovalno združenje. 2009b. Zbrano gradivo za opravljanje izpita zavarovalniških poslov 2009, Ljubljana, str. 1-9.
- Slovensko zavarovalno združenje. (2010a) O združenju. (online) Dostopno na: <http://www.zavzdruzenje.si/info.htm> [7.5.2011].
- Slovensko zavarovalno združenje. 2010b. Statistični zavarovalniški bilten 2010. Ljubljana, str. 14-75.
- Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 102/04).
- Zakon o obveznih zavarovanjih v prometu (Uradni list RS, št. 70/94 in 67/02).
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS št. 106/99, 72/00, 124/00, 109/01, 108/02 in 135/03).
- Zakon o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu (Uradni list RS 9/92, 13/93, 9/96, 29/96, 6/99, 99/01, 60/02 in 126/03).
- Univerza v Ljubljani. Ekonomska fakulteta Ljubljana, 2009. *Spletno bančništvo in Zavarovalništvo*, str. 18-23. (online)
Dostopno na: http://miha.ef.uni-lj.si/_dokumenti3plus2/190031/2_Spletno_binz.pdf [20.6.2011].
- UMAR. 2011. Ekonomsko ogledalo, 5/letnik XVII. Ljubljana, str. 21.

12. KAZALO TABEL

Tabela 1 : Letni izdatki za zavarovanje na prebivalca v obdobju 2005-2009.....	16
Tabela 3: Obračunane kosmate premije in tržni deleži zavarovalnic v letu 2009 (v mio EUR).....	24
Tabela 4: Zavarovalna dejavnost v EU 2008 in v Sloveniji 2009.....	26
Tabela 5: Zavarovalna dejavnost v Sloveniji 2009 in v izbranih državah 2008	26